

บทที่ 2

เนื้อหาและแนวคิด

เนื้อหา หมายถึง เรื่องราวหรือเนื้อเรื่องของงานเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนมีเจตนาที่จะบอกเล่าแก่ผู้อ่าน การนำเสนอเนื้อหาที่ดีต้องแสดงออกอย่างมีพลัง ทำทลายความคิด กระทบอารมณ์ความรู้สึก (บุญขงศ์ เกศเทศ, 2536 : 37) เนื้อหาที่ดีต้องมีความประสานสอดคล้อง หรือสนับสนุนให้การแสดงทัศนะหรือแนวคิดของผู้เขียนมีความชัดเจน

เนื้อหาในวรรณกรรมสื่ออารมณ์ขันส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนเราที่ผู้เขียนเลือกมาเขียนให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขัน เนื้อหาดังกล่าวมีตั้งแต่เรื่องที่ไม่มีความสำคัญ เรื่องที่คาดไม่ถึง เช่น เรื่องการกิน การพูด กิริยาท่าทาง จนกระทั่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญทั้งในด้านส่วนตัวและสังคม เช่น เรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง (สิทธา พินิจภูวดล, 2515 : 451-452)

แนวคิด คือ สารที่ผู้เขียนนำเสนอเพื่อให้อ่านเกิดความเข้าใจและได้ขบคิดพิจารณา (เล็กดา วงศ์ตันหิ้น, 2542 : 5) แนวคิดช่วยพัฒนาความคิด อารมณ์ ความรู้สึก แนวคิดที่ลึกซึ้งกินใจจะทำให้งานเขียนมีคุณค่า เป็นที่ประทับใจและน่าจดจำ (ณรงค์ลักษณ์ เนตรทัศน, 2547 : 7)

เนื้อหาในความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของสคิวิมลส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่ผู้เขียนประสบพบเห็นในชีวิตประจำวัน แล้วนำมาถ่ายทอดให้อ่านได้รับความบันเทิงเป็นสำคัญแต่ก็แฝงไปด้วยสาระและแนวคิดที่มีประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ผู้เขียนจะนำเสนอเนื้อหาและแนวคิดโดยใช้วิธีการหรือศิลปะให้เกิดความกลมกลืนเพื่อทำให้อ่านเกิดความขบขันและเกิดความคิดควบคู่ไปด้วย

ประเภทเนื้อหาและแนวคิดในความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของสคิวิมล จำแนกได้ดังนี้

1. สังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เรื่องความว่างในช่องโหว่ ร่องไปในรอยไทย เรื่องมนุษย์สัมพันธ์ เรื่องปัญหาโลกแตก
2. ศาสนา ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม ได้แก่ เรื่องกลิ่นตบะชวนดม เรื่องเซี่ยชวย เสี่ยศรี เรื่องธรรมะจัดสรร
3. ค่านิยม
  - 3.1 การเลือกคู่ครอง ได้แก่ เรื่องรักข้างรั้ว เรื่องสุสานรัก
  - 3.2 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ได้แก่ เรื่องวิมานนี้สีชมพู
  - 3.3 คุณค่าของสติปัญญา ได้แก่ เรื่องสมบัติแผ่นดิน เรื่องจำเลยรัก
  - 3.4 ความทันสมัย ได้แก่ เรื่องปัจจัยที่ 5

3.5 การมีอำนาจ ได้แก่ เรื่องหลงสมมุติ

3.6 ความรักสวยรักงาม ได้แก่ เรื่องมารหัวใจ

3.7 การรู้คุณค่าของสิ่งต่างๆ ได้แก่ เรื่องชาตुकัตถุญญ เรื่องดอกไม้ใกล้มือ

3.8 ความเห็นแก่ได้ ได้แก่ เรื่อง สืบสานสมบัติอสูร

4. ภาษาและศิลปะ ได้แก่ เรื่องอิทธิพลของรามเกียรติ์ที่มีต่อนักวิชาการไทย เรื่องชาตुकัตถุญญ เรื่องถึงเวลาแล้วหรือยัง เรื่องสิ้นรัก สิ้นสุข เรื่องใจคิดละ เรื่องสัมพันธ์

1. เนื้อหาและแนวคิดด้านสังคมและเศรษฐกิจ

สังคม หมายถึง กลุ่มคนมากกว่าสองคนขึ้นไปที่อยู่ร่วมกันเป็นหลักแหล่งในระยะเวลา นาน สมาชิกในสังคมประกอบด้วยคนทุกเพศทุกวัย มีการติดต่อสัมพันธ์กัน มีระเบียบแบบแผน ในการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง ทั้งนี้สังคมยังมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจเพราะเศรษฐกิจเป็น เรื่องของการผลิต การซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน และการบริโภคอย่างมีระบบ ทำให้คนในสังคม สามารถเลี้ยงตัวเองได้ (พวงเพชร สุรัตน์ศรีกุล, 2541 : 57)

การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนเป็นสังคมย่อมเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาเพราะแต่ละคนมีความรู้สึกรู้สึกนึกคิดแตกต่างกันส่งผลให้เกิดการประพฤติปฏิบัติแตกต่างกันไปด้วย

ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างเรื่องปัญหาบางประการที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งอาจจะไม่ใช่ ปัญหาที่สำคัญมากนักแต่ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสำคัญตามมา นั่นคือปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่มานำเสนอ ซึ่งจะเห็นได้จากเนื้อเรื่องต่อไปนี้

เรื่องความว่างในช่องโหว่ ร่องโอบในรอยไทย กล่าวถึงความไม่เข้าใจกันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ อันมีสาเหตุจากความแตกต่างทางความคิดและก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยขึ้น ผู้เขียนบรรยายว่านิตยสารฉบับหนึ่งติดต่อผู้เขียนเพื่อขอสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ในหัวข้อช่องว่างระหว่างวัยเด็กและผู้ใหญ่ ผู้เขียนมีความเห็นว่าในปัจจุบันปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ซึ่งเกิดจากช่องว่างระหว่างวัยมีหลายประการ โดยเริ่มตั้งแต่การทำความเคารพหรือการทักทายของเด็กไทยมักจะไม่ใช่การประนมมือไหว้เหมือนแต่ก่อนกลับใช้การพยักหน้าแทน การกระทำเช่นนี้ทำให้ผู้ใหญ่บางคนเกิดความรู้สึกว่าเด็กไทยยุคปัจจุบันไม่มีมารยาท ไม่รักษาวัฒนธรรมอันดีงามแม้กระทั่งการใช้ภาษาไทย ผู้ใหญ่มีความคิดเห็นว่าเด็กเป็นผู้ทำให้ภาษาไทยวิบัติ ทั้งยังเป็นผู้ทำให้เกิดปัญหาอื่นในสังคมไทย ๆ ด้วย

ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ผู้เขียนเห็นว่าต้นตอของปัญหาคือผู้ใหญ่นั่นเอง เพราะผู้ใหญ่เป็นผู้สั่งสอนชี้แนะทุกเรื่องให้แก่เด็กไม่ว่าจะเป็นเรื่องดีหรือไม่ดีก็ตาม บางครั้งผู้ใหญ่ทำตัวอย่างที่ไม่ดีให้เด็กเห็นแล้วเด็กจะได้แบบอย่างที่ดีไปประพฤติปฏิบัติได้อย่างไร ดังข้อความที่ว่า

...สอง-ผู้ใหญ่เป็นผู้สั่งสอนชี้แนะทุกอย่างให้แก่เด็ก เด็กจะรู้เองได้อย่างไร
ถ้าผู้ใหญ่ไม่สอน หรือทำตัวอย่าง

สาม-ผู้ใหญ่เป็นผู้ห้าม แม้ในสิ่งที่ตัวเองเคยทำประพฤติปฏิบัติมาแล้ว (ศศิวิมล,
2540 : 248-249)

นอกจากผู้ใหญ่จะเป็นตัวอย่างไม่ดีแล้วผู้ใหญ่ยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กประพฤติตัวไม่ดี
อีกด้วย เช่น การเปิดสถานบันเทิงต่าง ๆ ซึ่งผู้ที่เข้าไปเที่ยวเตร่ดื่มกินส่วนหนึ่งก็คือเด็กและเยาวชน
เป็นการหลอกล่อยั่วยุให้เด็กประพฤติดนไปในทางที่เสื่อมเสีย ดังข้อความต่อไปนี้ “ต่างว่าห้าม
ไม่ให้เด็กเที่ยวกลางคืน สถานที่อยู่โครงตอนกลางคืนสำหรับคนเสเพลทั้งนั้นล้วนเป็นผลงาน
สร้างสรรค์ของผู้ใหญ่ทั้งสิ้น เด็ก ๆ จะมีปัญหาหาอุบายมาหลอกสตางค์เด็กด้วยกันได้ที่ไหน...”
(ศศิวิมล, 2540 : 249)

เมื่อเด็กหลงใหลมัวเมาไปกับสิ่งไม่ดีที่ผู้ใหญ่หยิบยื่นให้แล้ว ก็ถูกว่ากล่าวต่าง ๆ นานา
นอกจากนี้ยังถูกผู้ใหญ่คอยจับผิดการกระทำอยู่เสมอ ในขณะที่เด็กไม่มีเวลาที่จะคอยจับผิดผู้ใหญ่ที่
กระทำสิ่งไม่ดี ผู้ใหญ่ก็คอยแต่จะจับผิดเด็กโดยลืมหูลืมตาไปว่าเด็ก “...มิใช่จะไม่มีหัวใจ หากหัวใจเด็ก
คงจะไม่มีช่องว่างไว้สำหรับจับผิดพิจารณาการกระทำของผู้อื่น แต่ผู้ใหญ่มี และมากเสียด้วย”
(ศศิวิมล, 2540 : 248)

เรื่องความว่างในช่องโหว่ ร่องโบ้ในรอยไทย แสดงให้เห็นแนวคิดหรือทัศนคติของ
ผู้เขียนที่เห็นว่าผู้ใหญ่ในสังคมไทยไม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็น
ปัญหาต่อสังคม เช่น เที่ยวกลางคืน ลักทรัพย์ เสพยาเสพติด เป็นต้น ทั้งนี้ผู้ใหญ่ทุกคนต้อง
พยายามทำความเข้าใจเด็กให้มากขึ้น เป็นแบบอย่างที่ดี และไม่มุ่งหาผลประโยชน์จากเด็กเพื่อ
ประโยชน์ทางธุรกิจของตน การกระทำเช่นนี้จะสามารถลดปัญหาที่เกิดจากช่องว่างระหว่างวัยได้
เป็นอย่างดี แม้ว่าเด็กและผู้ใหญ่มีความแตกต่างกันหลายประการ เช่น ความคิด การแสดงออก
 เป็นต้น ความแตกต่างดังกล่าวจะเป็นไปในทางที่ดีหรือเลวร้ายนั้นขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่ที่จะต้องชี้แนะ
อบรมสั่งสอน ส่งเสริมให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องเพื่อเด็กจะได้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตาม ผู้ใหญ่ต้อง
เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลังเพื่อเด็กจะได้ไม่รู้สึกสับสนในการกระทำของผู้ใหญ่ สิ่ง
เหล่านี้จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณภาพ ไม่สร้างปัญหาให้สังคม ดังที่ผู้เขียนกล่าวว่า
“เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า ผู้ใหญ่ในวันข้างหน้าก็คือเด็กในวันนี้... นอกถ้อยมันก็มาจากต้น
กล้วย ต้นกล้วยมันก็มาจากหน่อกล้วย” (ศศิวิมล, 2540 : 248)

นอกจากนี้ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ผู้เขียน
พบเห็นในชีวิตประจำวัน หากคนในสังคมขาดความสัมพันธ์อันดีต่อกันหรือไม่รู้วิธีการสร้าง

ความสัมพันธ์ต่อกันก็ไม่อาจอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้เขียนได้นำเสนอปัญหาดังกล่าวในเนื้อเรื่องต่อไปนี้

เรื่องมนุษยสัมพันธ์กล่าวถึงการมีมนุษยสัมพันธ์กับคนรอบข้างเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้เขียนนำเสนอเนื้อหาโดยอธิบายความหมายของคำว่ามนุษยสัมพันธ์และความจำเป็นในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ จากนั้นได้บรรยายถึงเหตุการณ์ที่ผู้เขียนกับเพื่อนรุ่นน้องหลายคนไปเที่ยวป่า การไปเที่ยวครั้งนั้นมีแฟนสาวของเพื่อนรุ่นน้องคนหนึ่งไปด้วย ตลอดระยะเวลาที่เดินทางและอยู่ร่วมกันแฟนสาวของเพื่อนไม่ได้พูดคุยหรือช่วยเหลือการทำงานใด ๆ กลับแสดงความเห็นแก่ตัวจนเป็นที่รังเกียจทำให้ทุกคนเกิดความเบื่อหน่ายและไม่มีความสุขในการเดินทางไปเที่ยวป่าครั้งนี้ ดังข้อความต่อไปนี้

แน่นอน หล่อนต้องมาผสมโรงกินด้วยโดยไม่ช่วยเหลืออะไรเลย...ทั้งยังกินจุ อีกด้วยเพื่อทดแทนอาเจียนที่สูญเสียบไป กินเสร็จแล้วก็ไม่รู้จักล้างจานชาม ช้อนส้อมของตัว ให้คนอื่นขนไปทำสีน ...กินเสร็จก็แผ่ต่อโดยไม่ดูพื้นดูฟางล้างปากล้างคอ ตั้งหน้าตั้งตาเอาหัวซุกจิกกะแค้นแฟน เหมือนลูกลิงต่างปางชะนี ...สรุปรวมความว่าคำน้อยหล่อนมิได้เอ่ยให้ใครได้ยินประหนึ่งเป็นใบ้ แม้แต่กับแฟนตัวเอง หล่อนก็ใช้วาจาเป็นสั้นน้อยที่สุด ใช้วิธีเล่นลูกกะตาแทนล่ามภาษามือ จึงถือได้ว่าหล่อนไม่ต้องใช้มนุษยสัมพันธ์กับใครเลย ใช้แต่เพศสัมพันธ์อย่างเดียว ตั้งแต่ไปจนกลับ (ศศิวิมล, 2542 :15-18)

แม้จะมีผู้กล่าวว่ามนุษยสัมพันธ์เป็นสิ่งที่สร้างได้โดยไม่ต้องลงทุนลงแรงเหมือนกับการสร้างบ้านเรือน และการยิ้มก็เป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ง่ายที่สุดและไม่ต้องลงทุน แต่ผู้เขียนกลับไม่เห็นด้วยกับความคิดดังกล่าว เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าการสร้างมนุษยสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ทำได้ยากสำหรับบางคนเพราะต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ผู้เขียนกล่าวว่า “วิธีสร้างความสัมพันธ์อันดีไม่ว่ากับคนหรือกับสัตว์ คงต้องใช้ปัจจัยหลายประการเป็นองค์ประกอบ เช่น ความอดทน พากเพียร ระยะเวลา ของกำนัล เป็นปรนนิบัติ ที่สำคัญคือความเป็นไปได้” (ศศิวิมล, 2542 : 19) แม้ว่าเรามีความตั้งใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้างสัมพันธ์กับใครก็ตาม แต่คน ๆ นั้นไม่เห็นความสำคัญของการมีความสัมพันธ์อันดีหรือโอกาสไม่เอื้ออำนวย ความตั้งใจจริงประกอบกับปัจจัยต่าง ๆ ก็ไม่สามารถช่วยให้สำเร็จผลตามความตั้งใจได้ สำหรับการทำลายมนุษยสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายมากโดยไม่ต้องใช้ความอดทนหรือระยะเวลาแม้แต่น้อย

นอกจากนี้ผู้เขียนยังกล่าวว่าการมีมนุษยสัมพันธ์อย่างปราณีหรือเกินขอบเขต อาจจะเป็นการสร้างความรำคาญและเป็นการตัดสัมพันธ์แทนการสร้างสัมพันธ์ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง ดังจะเห็นจากข้อความต่อไปนี้ “การติและตักเตือนเล็ก ๆ น้อย ๆ แม้จะจริงใจ และหวังดีเพียงใด ย่อมเป็นบ่อเกิดแห่งความแข็ง และความแข็งวันละเล็กจะน้อยจนน้ำหยดลงหิน อาจทำให้หินแตกเป็นเสี่ยง ๆ ด้วยความรำคาญเบื่อหน่ายสุดขีดได้” (ศศิวิมล, 2542 : 20-21)

เรื่องมนุษยสัมพันธ์แสดงแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมว่าการที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุขได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยมนุษยสัมพันธ์ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ จะทำได้ยากหรือง่ายเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบุคคล วิธีการ และโอกาส รวมทั้งการรู้จักรักษาระยะ ถิ่นห่างในการสร้างความสัมพันธ์พอสมควร และไม่ควรรคิดว่าตนเองมีความเข้าใจผู้อื่นเป็นอย่างดี “เพราะความจริงแล้วไม่มีใครเข้าใจใคร ตัวของตัวเองยังไม่เข้าใจเลย แล้วจะไปเข้าใจผู้อื่นได้อย่างไร ชัดใจน่ะง่าย...แต่เข้าใจนั้นยาก” (ศศิวิมล, 2542 : 22)

นอกจากนี้ปัญหาเศรษฐกิจเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ต้องช่วยกันแก้ไข ผู้เขียนได้กล่าวถึงความยากจนซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาช้านาน ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาการกู้ยืมเงินนอกระบบ ซึ่งเป็นปัญหาที่สร้างความเดือดร้อนให้ทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ ดังจะเห็นจากเนื้อเรื่องต่อไปนี้

เรื่องปัญหาโลกแตกกล่าวถึงการกู้ยืมเงินนอกระบบซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากความยากจน ผู้เขียนเริ่มเรื่องโดยกล่าวถึงคำทำนายเรื่องโลกแตก ซึ่งทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นทั่วไปควรจะทำอะไรเมื่อรู้ว่าโลกจะแตก ซึ่งแต่ละคนก็จะมีคำตอบที่แตกต่างกันไปรวมทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ด้วย จากนั้นผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ว่าใครที่ถูกยืมเงินก็จะเป็นฝ่ายถูกยืมเงินเสมอ ใครที่ขอยืมเงินคนอื่นก็มักจะเป็นฝ่ายขอยืมอยู่เรื่อยไป ทั้งนี้เกิดจากความขาดสนเงินทอง ดังข้อความต่อไปนี้

โดยมากผู้ที่ถูกคนเขาขอยืมสตางค์ มักจะโดนอยู่เรื่อย ๆ ทั้งตาปีสี่ตาชาติ..
เช่นเดียวกับคนนิยมยืมสตางค์ผู้อื่น ก็จะตั้งหน้าขอยืมไปจนกว่าจะสิ้นดินฟ้า
ผู้ที่ชำนาญการเป็นหนี้เคยกล่าวไว้ว่า ไม่มีใครอยากตาคนหน้า ไปขอยืมเงินคน
ถ้ามี

แต่นี้ไม่มี เลยต้องขอยืม

เช่นเดียวกับการใช้กิน ก็ไม่มีจะใช้ เลยไม่ใช้...แต่ขอยืมใหม่

ผู้ชำนาญการยืมสตางค์ มักจะถือน้ำใจว่า ความอดทนเป็นอารมณ์ของ
นักปราชญ์ การขอยืมเงินเป็นวิชาศิลปะและการละครที่ต้องฝึกฝน ไม่มีสอนใน

สถาบันใด ๆ เพียงแต่มีได้ฝึกฝนโดยสมมุติ หากฝึกฝนจากประสบการณ์จริง คือ ความขัดสน (ศศิวิมล, 2542 : 295, 297)

เมื่อเป็นหนี้แล้วลูกหนี้บางคนก็ต้องคอยหลบเจ้าหนี้เพราะไม่มีเงินคืนให้ ในขณะที่เดียวกันเจ้าหนี้บางคนก็ต้องคอยหลบลูกหนี้ ไม่กล้าทวงเงินเพราะกลัวถูกตะเพิด และคอยคิดหาเหตุผลต่าง ๆ มากกล่าวอ้างเพื่อไม่ให้ถูกยืมเงิน เนื่องจากให้ยืมเงินแล้วก็อาจไม่ได้เงินคืน ดังนี้

ลูกหนี้ที่วิชาสูงจริง ๆ แบบฝ่ามืออรหันต์ชั้น โลกุตระไม่ยึดมั่นถือมั่นอันใด สามารถ จะตะเพิดไล่เจ้าหนี้ได้หน้าตาเฉย...

ลูกหนี้ผู้ประเสริฐเหล่านี้ ทำให้เจ้าหนี้ทั้งหลายครั่นคร้าม เขามีสิทธิจะอย่างไรไปอย่างสง่าผ่าเผยเปรียบเสมือนเสือโคร่งที่เหี่ยวทอ้งไปในหมูกวาง สุดแต่จะหากวางเซ่อตัวไหนตะปบเป็นเหยื่อกรงเล็บ

ฝ่ายเจ้าหนี้หรือหมูกวางกลับต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ กลัวลูกขอยืมสตางค์...

และเมื่อให้ไปแล้ว อาจจะต้องนอนกายน้ำผากอีกสักพักกว่าจะได้ใช้คืน หรือไม่ จนกว่าจะลืมเลือนไปตามกระแสโลกธรรม (ศศิวิมล, 2542 : 296, 299)

สำหรับการกู้เงินนอกระบบมีทั้งแบบคิดดอกเบี้ยและไม่คิดดอกเบี้ย ส่วนการคืนเงิน มักจะเป็นการผ่อนเงินคืนรวมกับค่าดอกเบี้ยเป็นอาทิยศ เดือน หรือปี เจ้าหนี้ส่วนใหญ่จะไม่ได้เงินคืนโดยง่ายเพราะลูกหนี้มีเหตุผลมากมายในการขอผ่อนผัน แม้ว่าการกู้ยืมเงินจะสร้างปัญหาให้ทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน แต่การกู้ยืมเงินจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไปอย่างไม่มีวันจบสิ้น เพราะทุกคนมีความจำเป็นต้องใช้เงิน ดังข้อความนี้ “...ปฏิบัติการล่าเหยื่อระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ยังคงจะมีต่อไปเป็นสังสารวัฏ ลูกหนี้จะไล่ล่าขอยืมเงินจากเจ้าหนี้ไปทั่วทุกสารทิศ และเจ้าหนี้ก็จะไล่ล่าทวงเงินจากลูกหนี้ไปทั่วทุกสารทิศเช่นกัน” (ศศิวิมล, 2542 : 305)

เรื่องปัญหาโลกแตกแสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่าสถานะเศรษฐกิจตกต่ำมีผลกระทบต่อสังคม ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการตามมาโดยเฉพาะปัญหาการมีหนี้สิน ปัจจุบันคนส่วนใหญ่มีความจำเป็นต้องใช้เงินเพิ่มมากขึ้นในการดำรงชีวิต ปัญหาหนี้สินจึงกลายเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากและไม่มีวันจบสิ้น เพราะจำนวนเงินที่กู้ยืมมีแต่จะเพิ่มขึ้นกลายเป็นภาระหนี้สินส่วนตัว ดังข้อความที่ว่า “ปฏิบัติการล่าเหยื่อระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ยังคงจะมีต่อไปเป็นสังสารวัฏ...ทั้งสองฝ่ายไม่มีทางจะไปนิพพานง่าย ๆ ยังต้องเที่ยวตามยืมตามทวง จอเงวกรันอยู่ตลอด” (ศศิวิมล, 2542 : 306)

2. เนื้อหาและแนวคิดด้านศาสนา ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

ศาสนา คือ สิ่งที่ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ และยึดเหนี่ยวจิตใจให้กระทำความดีเพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์และประสบความสุขอย่างแท้จริง (สุตตชาฎา สุตทนิสสร, 2545 : 2)

ความเชื่อ คือ ความรู้สึกนึกคิดของคนเราที่มีการสืบทอดต่อ ๆ กันมา และมีผลต่อการประพฤติปฏิบัติ ความเชื่ออาจจะมีหรือไม่มีเหตุผลก็ได้ และยังมีลักษณะสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย (ประชิด สกฤษณะพัฒน์, 2546 : 42-43)

ประเพณี คือ แนวปฏิบัติที่ยึดถือกันมาในสังคม โดยคนรุ่นหลังเรียนรู้จากคนรุ่นก่อน แล้วยึดถือปฏิบัติต่อ ๆ กันมา อาจมีการปรับปรุงแก้ไขบ้างตามความเหมาะสม (อมรา พงศาพิชญ์, 2538 : 26)

พิธีกรรม คือ รูปแบบของพฤติกรรมที่คนในสังคมสร้างขึ้น เพื่อแสดงความเกี่ยวข้องและความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยจะแสดงออกมาในรูปพิธีการ (ประชิด สกฤษณะพัฒน์, 2546 : 60)

ศาสนา ความเชื่อ และประเพณีเป็นสิ่งที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วส่งผลให้กระทำในสิ่งที่คิดว่าจะทำให้พ้นทุกข์และได้รับความสุข ส่วนการกระทำดังกล่าวก็คือพิธีกรรมนั่นเอง

ศาสนาเป็นสิ่งที่คนเราใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กระทำความดีท่ามกลางสังคมปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุแต่ด้านจิตใจกลับเสื่อมลง เมื่อใดที่คนเราปล่อยให้ความชั่วครอบงำจิตใจก็จะทำให้สังคมเกิดความวุ่นวาย ผู้คนจะกระทำสิ่งที่ผิดศีลธรรมอย่างไม่วันจบสิ้นดังเรื่องต่อไปนี้

เรื่องกลั่นตบะชวนคมกล่าวถึงกิเลสตัณหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในจิตใจคนทุกคน หากว่าคนเราไม่รู้จักยับยั้งชั่งใจก็จะทำสิ่งที่ชั่วช้าสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่นได้ ผู้เขียนเริ่มเรื่องโดยยกบทละครรำเพลงฉุยฉายหรือที่เรียกว่าฉุยฉายสามนักษา ซึ่งมีการบรรยายถึงนางสามนักษาน้องของทศกัณฐ์ที่แปลงกายเป็นหญิงงามออกหากู่ จนได้พบกับพระรามจึงเกิดความพึงพอใจซึ่งขณะนั้นพระรามครองเพศนักบวชอยู่ ครั้นนางสามนักษารู้ว่าพระรามมีชายาแล้วคือนางสีดาก็โกรธแค้นและทำร้ายนางสีดา พระลักษมณ์เห็นดังนั้นจึงตำหนิและทำร้ายนางสามนักษาจนกลายเป็นสาเหตุให้เกิดศึกสงครามระหว่างมนุษย์ ยักษ์ และลิงในเรื่องรามเกียรติ์ ดังข้อความที่ผู้เขียนบรรยายว่า “แรงราคะร้อนรุมจิตตั้งพิชศร ของนางสามนักษาเหมือนน้ำผึ้งหยดเดียวที่สามารถบันดาลให้เกิดความฉิบหายวายปวงโกลาหลสืบเนื่องไปได้ไกลถึงปานฉะนี้” (ศศิวิมล, 2540 : 101)

ทั้งนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงผู้ปฏิบัติธรรม เช่น นักบวช ฤาษี พระภิกษุ เป็นต้น ว่ามักจะเป็นที่ชื่นชอบของเหล่าสตรีที่มีจิตใจกุศล ทั้งนี้หากผู้ปฏิบัติธรรมและสตรีเหล่านั้นไม่รู้จักยับยั้ง

จิตใจก็จะตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลสตัณหาพร้อมกระทำการสิ่งที่ไม่ดี ผู้เขียนยกตัวอย่างท้าวทศกัณฐ์ใน เรื่องวรรณคดีรามเกียรติ์ซึ่งบำเพ็ญตบะมานานจนแก่กล้าแต่ก็ไม่สามารถเอาชนะกิเลสตัณหาในใจตน ได้ เมื่อมีนางอรุณวดีมายั่วชวนตบะจนที่บำเพ็ญภาวนามาเป็นเวลานานก็เสื่อมไป ดังข้อความนี้

ท้าวหน้าเนื้อไม่เคยเห็นสตรีมาก่อน เห็นนมสองเต้าก็นึกว่าเหตุไฉน เขาจึงไป
งอกที่อกได้ประหลาดนัก...

ตกลงคาบสหนุ่มหน้าเนื้อก็เลยตบะแตก เพราะพิเคราะห์จะลึกลงไปหน่อย เพื่
ฤทธิเขากว้างอ่อน แต่ตั้งตู่สู้มีอดี ก็เลย

เพลิดเพลินในรสนันทา

จะจงกรมภาวนาก็หาไม่

ตบะกิจพิธีกรรมที่ผู้อุตส่าห์บำเพ็ญมาก็สูญเปล่าหมด...(ศศิวิมล, 2540 :102-

103)

ผู้เขียนบรรยายต่อไปว่าแม้กระทั่งพระโพธิสัตว์ครั้งที่เสวยพระชาติเป็นชฎิลหนุ่ม บำเพ็ญพรตในป่าไม้หอมก็ไม่อาจเอาชนะกิเลสตัณหาได้ ภูนางคนธรรพ์ใช้มารยาหลอกล่อจนมีความสัมพันธ์กัน เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ชฎิลหนุ่มเกิดอาการซึมเซาจนไม่สามารถปฏิบัติธรรมได้ ดังข้อความที่ว่า “ฝ่ายชฎิลหนุ่มผู้สูง ก็ก่นแต่ซึมเซาเฝ้าถวิลถึงแผลใหญ่ลึกเหวอะหวะมีกลิ่นเหม็น ตู ๆ ตั้งปลาสลิดหน้าฝนแดดเดียวไม่เป็นอันกินอันนอน ท่องบ่นมนตราใด ๆ” (ศศิวิมล, 2540 : 105)

เมื่อครั้งพุทธกาลพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตะวัน เขตนครสาวัตถี ได้มี เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงกิเลสตัณหาของนักบวชเกิดขึ้น กล่าวคือพระอุทายีไปบิณฑบาตและ แสดงธรรมที่บ้านของหญิงม่ายนางหนึ่ง หลังจากแสดงธรรมแล้วพระอุทายีได้ขอเมถุนธรรมแทน ปัจจัยที่หญิงม่ายนำมาถวาย เมื่อหญิงม่ายกล่าวยินยอมและเปลื้องผ้าให้เห็นของสงวน พระอุทายี ไม่พึงใจของสงวนของหญิงม่าย และแสดงกิริยาดูถูกพร้อมทั้งต่อว่าหญิงม่าย จากนั้นก็กลับไป บำเพ็ญธรรม หญิงม่ายจึงกล่าวติเตียนและโพนทะนาพระอุทายี

เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้พระภิกษุรูปอื่น ๆ นำความกราบทูลพระพุทธเจ้า พระองค์จึง ทรงบัญญัติข้อวินัยไว้ว่าพระสงฆ์ไปใดเกิดความใคร่ มีความสัมพันธ์กับผู้หญิงให้ถือว่ามิโทษทาง วินัยหมวดสังฆาติเสสซึ่งเป็นโทษหนักรองจากปาราชิก ดังข้อความต่อไปนี้ “ภิกษุใดมีจิตกำหนด กล่าวคุณแห่งการบำเรอกามของตนในสำนักมาตุคามเป็นสังฆาติเสส” (ศศิวิมล, 2540 : 107)

ผู้เขียนได้บรรยายแสดงให้เห็นว่ากิเลสตัณหาเกิดขึ้นได้โดยไม่เลือกเพศพันธุ์แม้แต่ผู้เคร่งครัดในธรรม และสิ่งนี้มีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า “โบราณนิยมในการภริมย์สมสู่ปลื้มเปรมอยู่กับกลิ่นตบะชวณคมจมชื่นใจของนักบวช ได้มีมานานเนก่อนครั้งพุทธกาล เขาทำกันมาเปิดเบ็งแล้วทั้งนั้นในทุกรูปแบบอย่าได้ตั้งเดินเห็นตระหนกไปเลย” (ศศิวิมล, 2540 : 108)

เรื่องกลิ่นตบะชวณคมแสดงให้เห็นแนวคิดว่าความเสื่อมทรามในจิตใจของคนบางคน และพระภิกษุบางรูปทำให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมความศรัทธาในศาสนาอันเคยเป็นหลักที่พึ่งทางใจ ดังเรื่องข้างต้น พฤติกรรมเช่นนี้เกิดขึ้นได้ทุกยุคสมัยหากผู้คนขาดความยั้งคิด ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี หมกมุ่นลุ่มหลงอยู่ในกามตัณหา แม้ว่าจะมีการกำหนดบทลงโทษเช่นไรก็ไม่อาจทำให้คนชั่วเหล่านั้นเกิดความเกรงกลัวหรือสำนึกได้ถ้ากิเลสตัณหายังมีอำนาจเหนือจิตใจ

นอกจากศาสนาแล้วคนเรายังยึดถือความเชื่อต่าง ๆ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอีกด้วย ความเชื่อของคนไทยมีทั้งเรื่องที่ดีควรกระทำและไม่ควรกระทำ ดังเรื่องต่อไปนี้

เรื่องเชี่ยชวย เสียดศรีกล่าวถึงความเชื่อในเรื่องไม่ควรกระทำ ผู้เขียนกล่าวถึงคำว่า “เชี่ยชวย” ว่าเป็นคำสุภาษิตจีนที่ “เขาใช้ก่อนว่าบุคคลผู้ชอบกระทำในสิ่งอันชอมช่ออ้อมงคผลมาสู่ตน” (ศศิวิมล, 2541 : 277) ซึ่งมีความหมายในภาษาไทยว่า การไม่ทำของที่ควรทำ ใช้ของที่ไม่ควรใช้ และเก็บของที่ไม่ควรเก็บเพราะจะทำให้เกิดความอ้อมงคผลแก่ผู้ใช้ ดังข้อความต่อไปนี้

ของอ้อมงคผลเหล่านี้ ทำให้ผู้ใช้อาภัพภัยรับประทาน เป็นต้นว่า หวีหัก กระจกแตก ขันบิ่น จานร้าว รองเท้าขาด ฯลฯ

หวีเป็นของที่ต้องใช้หวีใช้สางผมอยู่ทุกวัน ใครที่ผู้ใช้หวีหักสางหัวอยู่ได้จัดว่ากระแหม่ยิ่งกว่ากระเหม็ด

ถ้าถือเคล็ด เขาว่าถ้าจะให้หมดชวย ต้องเขี่ยหวีหักนั้นให้พ้นสามหลังคา บ้านถึงจะลับอ้อมงคผลพ้นเสียด มีฉะนั้นก็ชวยเขี่ยขึ้นแค้นไปทั้งชาตินี้ชาติหน้า...

กระจกแตก ไม่ว่ากระจกใหญ่กระจกเล็ก กระจกส่องหน้ามีด้ามมือถือ หรือตลับเป็งกลมเหลี่ยมอันใด ถ้าแตกร้าวรานเป็นรอย ยังตะบันใช้อยู่ได้ เขาว่าพั่วทึง (ศศิวิมล, 2541 : 280-281)

ความเชื่อของคนไทยสมัยก่อนเป็นความเชื่อที่มีเหตุผล ไม่ใช่เชื่ออย่างมมาย จะเห็นได้ว่าการใช้ของที่ชำรุดเสียหายจะเป็นอันตรายแก่ผู้ใช้หรือผู้ไปและต้องสัมผัส เช่น กระจกแตก จานร้าว ทั้งนี้การเก็บของที่ผู้อื่นทิ้งแล้วนำมาใช้ เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ เป็นต้น หรือแม้กระทั่งการใส่เสื้อผ้าเก่า ๆ ขาด ๆ แต่งตัวมอซอกก็เป็นสิ่งที่ไม่สมควรทำ คนเราควรแต่งกายให้สะอาด เรียบร้อย สมฐานะ ไม่ควรกระหม่อมกระหม่อมจนเกินไปจะเป็นการเสริมสร้างบุคลิกที่ดีให้กับตัวเอง ดังข้อความที่ว่า

...เครื่องแต่งกายก็ยังสะอาดได้เห็นชัดแจ้ง เครื่องแบบของคนขอทานนั้นยกไว้ คนกวาดถนนสมัยนี้เขายังสะอาด มีเครื่องแบบบ่งเขตบ่งซอยสีนั้นสีนี้ดูสบายตา

แต่คนดี ๆ มีฐานะที่เป็นไปได้ แล้วยังแต่งตัวมอมเมมหมักหมมมอซอก เสื้อก็ขาดกางเกงก็ขาด ผ้าถุงก็ขาด ผ้าขะม้าก็ขาด เขาและหล่อนคือตัวแทนแห่งความเขี้ยชวยชอมซ่อ

ใครเห็นก็ไม่เป็นที่จำเริญตา เครื่องแต่งกายราวกับว่าจะเก็บไว้กินจนสิ้นใบบุญ เผาผีไปพร้อมพิธีงเด็ก... (ศศิวิมล, 2541 : 284-285)

ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างประกอบการบรรยายโดยกล่าวถึงสตรีมีฐานะรำรวยผู้หนึ่งได้ซื้อเสื้อผ้าที่ผู้อื่นใช้แล้วมาสวมใส่ ผู้เขียนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งโดยให้เหตุผลว่าเชื้อโรคอาจติดมากับเสื้อผ้าเหล่านั้นทำให้ผู้ใช้เป็นโรคติดต่อหรือโรคผิวหนังได้ ดังข้อความที่ว่า “...ของใครใช้มาผีตายห้าตายโหงตายทั้งกลมก็ไม่ว่า คุณดัดมันมโครมาใส่ซ้ำ ของพ่อของแม่ของพี่ของน้องมรดกรกรของยังไปอย่าง ช่างนำมาชื่นชมอยู่ได้ไม่อายหน้า” (ศศิวิมล, 2541 : 277-288)

อย่างไรก็ตามการใช้สิ่งของเก่า ๆ บางอย่างที่ได้รับการดูแลรักษาอย่างดีก็สามารถกระทำได้ เช่น เสื้อผ้า สาเหตุที่คนไทยสมัยก่อนปลูกฝังความเชื่อว่าการใช้สิ่งของเก่า ชำรุด หรือเสียหาย จะเป็นการสร้างความอัปมงคลให้แก่ตนเองเพราะต้องการสอนให้ลูกหลานรู้จักระมัดระวังสนใจสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ว่าสิ่งใดชำรุดเสียหายก็ให้ซ่อมแซม หากนำสิ่งของที่เก่าและชำรุดมาใช้ อาจเกิดอันตรายกับผู้ใช้ได้

เรื่องเขี้ยชวย เขี้ยศรีแสดงแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อบางอย่างที่มีมาแต่เดิมซึ่งปัจจุบันก็สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ดังเช่นความเชื่อเรื่องความอัปมงคลที่เกิดจากการใช้หรือเก็บสิ่งของที่เสียหายชำรุดจะทำให้ผู้ใช้หรือผู้เก็บได้รับอันตรายจากสิ่งของเหล่านั้น และแสดงถึงความไม่เอาใจใส่ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนและคนรอบข้าง ดังข้อความนี้

ขันบิน ชามแตก กระทะแตก ตะเกียบหัก ซ้อนส้มจ้ำรด ฯลฯ จัดว่าอยู่ใน
 วัตถุอันส่อเสียช่วยทั้งนั้น ที่โบราณเขาห้ามหนักหนา ก็ด้วยกลัวอันตรายจะก่อ
 เกิดแก่ปากคอกมือไม้ของผู้ใช้ในบ้าน ลูกเล็กเด็กขวัดตลอดจนคนแก่คนเฒ่า
 อนึ่ง ยังส่อนิสัยเลินเล่อหยาบคายไม่พิถีพิถัน ไม่เอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ทั้ง
 ของตนเองและผู้อื่น อีกโศกหนึ่งด้วย (ศศิวิมล, 2541 : 281)

ศาสนาและความเชื่อเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้นในสังคม
 ประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธและความเชื่อของคนไทยมีมากมาย การทอดกฐิน
 เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของพุทธศาสนิกชน และมีการปฏิบัติสืบทอดกันจนเป็นประเพณี เพราะมี
 ความเชื่อกันว่าจะได้ รับอานิสงส์มากกว่าการทำบุญใด ๆ ดังเรื่องต่อไปนี้

เรื่อง *ธรรมะจัดสรร* นี้เนื้อหากล่าวถึงพิธีการทอดกฐิน ผู้เขียนบรรยายถึงการเดินทางไป
 ทอดกฐินที่จังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างการเดินทางได้แวะจังหวัดนครราชสีมาเพื่อพักผ่อน
 ทั้งยังได้สักการะอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีตามประเพณีของคนที่เดินทางมาจังหวัดนี้ วันรุ่งขึ้นได้ออก
 เดินทางมาถึงจังหวัดอุบลราชธานีตอนเย็นแต่ละคนก็แยกย้ายกันไปพักผ่อน ตอนเช้าจึงท่องเที่ยว
 สถานที่ต่าง ๆ ซึ่งได้รับการต้อนรับจากชาวอุบลราชธานีเป็นอย่างดี สร้างความประทับใจให้แก่
 ผู้เขียนและคณะอย่างยิ่ง

วันรุ่งขึ้นมีพิธีการสมโภชกฐินผู้เขียนและคณะรวมทั้งชาวบ้านต่างมาที่ศาลาโรงฉัน
 อย่างเนืองแน่นเพื่อเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา วันต่อมาทำพิธีทอดกฐินทุกคนให้ความร่วมมือกัน
 เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านหรือคณะที่เดินทางมาทอดกฐิน ดังข้อความต่อไปนี้

ครั้งนี้ได้เวลาอรุณรุ่งสว่างฟ้าอาหารทุกอย่างที่ประกอบขึ้นด้วยฝีมือชาวบ้าน
 และชาวเรา ที่แห่กันมาสามัคคีทำเนืองแน่นคนละไม้คนละมือด้วยศรัทธาแท้ ๆ ก็
 เรียงเป็นแถวแนวนอน โต๊ะยาวเหยียด

พระสงฆ์ผู้งามงดด้วยจริยวัตรอันควรกราบไหว้ ก็ค่อย ๆ เดินออกบิณฑบาต
 ช้า ๆ ตามลำดับอาวุโส แบบบิณฑบาตบุปเฟ่ต์ เลือกตักอาหารที่อยู่บนโต๊ะ
 กระเส็บ ไปจน ถึงเฉรและนาถุ่่งขาวท่มขาวสะอาดสะอาดอัน เรือยไปกระทั้งชาว
 วัดชาวบ้านที่เข้าร่วมต่อแถวรับประทานอาหารอย่างเป็นระเบียบนำดู (ศศิวิมล,
 2541 : 303)

ครั้นพระสงฆ์ฉันเสร็จก็เริ่มพิธีทอดกฐิน ท่านเจ้าอาวาสเทศน์ไม่นานนักเพียงแต่กล่าว
ธรรมปฏิสนธิน ให้ศีลให้พรก็เป็นอันเสร็จพิธี ขณะที่เดินทางมาก็กลับกันอย่างอึมเศร้า

เรื่อง *ธรรมะชัดสรร* แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการร่วมกันสืบทอดประเพณีและพิธีกรรมที่
ดึกดำบรรพ์ พิธีการทอดกฐินซึ่งเป็นประเพณีและพิธีกรรมที่ผู้นับถือศาสนาพุทธปฏิบัติสืบต่อกัน
มา นอกจากแนวคิดดังกล่าวแล้วผู้เขียนยังสอดแทรกทัศนะเรื่องความมีน้ำใจของชาวบ้านที่ต้อนรับ
จับผู้เขียนและขณะที่เดินทางมาทอดกฐิน ทั้งยังช่วยเหลือเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ต่างที่ควรใช้
ในพิธีการทอดกฐินอย่างเต็มใจและไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย

3. เนื้อหาและแนวคิดด้านค่านิยม

ค่านิยมเป็นความรู้สึกของคนในสังคมที่เห็นว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี ควรหรือไม่ควรปฏิบัติ
ค่านิยมไม่ได้เป็นความรู้สึกของคนใดคนหนึ่ง และเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมมีความรู้สึกว่าสิ่ง
นั้นเป็นสิ่งที่ควรทำมากกว่าสิ่งที่ไม่ควรจะทำ (รัชนีกร เสรมฐิ, 2523 : 112) ค่านิยมของสังคมไทย
มีหลายประการ แต่ที่ปรากฏในเนื้อหาและแนวคิดในความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของศศิวิมลี้ ดังนี้

3.1 ค่านิยมเรื่องการเลือกคู่ครอง

เรื่อง *รักข้างรั้ว* มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาวที่ไม่สมหวัง ผู้เขียนบรรยายถึง
นิสัยของหญิงรับใช้ในบ้านทั้งสามคนที่มีความขี้อายอยู่เสมอ บางครั้งอาจจะมีสีหน้าสลดไป
บ้างก็เพราะทำผิดแต่ก็เป็นอยู่ได้ไม่นาน ดังข้อความที่ว่า “เด็กสาว ๆ ในบ้านข้าพเจ้าเป็นเด็ก
ประหลาด อยู่กันมานานไม่เคยหึงหน้าเข้าทำอารมณ์บูดให้เห็นเลย สดชื่นรื่นเริง กระโดด
หยอย ๆ อยู่ได้ทั้งตาปี” (ศศิวิมล, 2537 : 21) ผู้เขียนสังเกตว่าคนที่ชอบทำหน้าที่บึงตั้งเป็นประจำ
มักเป็นผู้หญิงมีอายุประมาณสามสิบปีขึ้นไป และมีผู้กล่าวว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้หญิงวัยดังกล่าวเป็น
เช่นนี้เพราะไม่มีสามี แต่ผู้เขียนกลับมีความคิดเห็นที่ตรงกันข้ามคือการมีสามีทำให้ผู้หญิงหน้าตา
บึงตั้ง ดังข้อความที่ว่า “ในทางตรงกันข้าม หัวหรือคูรักนี้แหละ คือปฐมเหตุอันสำคัญที่ชักพา
อารมณ์ให้ชุ่มให้ใสได้ สุดแต่แต่ความประพฤติของพ่อคุณพ่อทูนหัว” (ศศิวิมล, 2537 : 22)

สำหรับหญิงรับใช้ในบ้านผู้เขียนยังไม่มีสามี เนื่องจากผู้เขียนสอนให้แต่ละคนล้วงรู้เท่า
ทันความคิดของผู้ชาย ชายหนุ่มที่มาผูกไมตรีจึงไม่สมหวังแม้แต่คนเดียว ดังข้อความต่อไปนี้

...ใครไปใครมาไม่ว่าจะเป็นพนักงานกำจัดปลวก คนส่งหนังสือพิมพ์ ฯลฯ
เป็นต้องส่งสายตามอง ทอดสะพานแห่งไมตรีมาไม่วั้น

แต่ก็มีมิได้สาวใดวิ่งปรี๊ดข้ามสะพานไปสักคน เพราะข้าพเจ้าได้จัดแจงกับไข
 ในบ้านเหล่านี้ให้กลายเป็นไขเค็มที่เค็มบิด กำหนดรู้เท่าทันอารมณ์เจตสิก รู้เรา
 รู้เขา รู้สั้น รู้ยาว เย็น ร้อน อ่อน แข็ง จนหมดสิ้น (ศศิวิมล, 2537 : 22)

วันหนึ่งมีจดหมายที่ไม่ระบุทั้งชื่อผู้เขียนและผู้รับเสียบอยู่บนริมรั้วบ้าน เนื้อหา
 ใจความสำคัญว่าต้องการมีคู่รักซึ่งจะเป็นหญิงสาวคนใดก็ได้ สร้างความสงสัยให้แก่ผู้เขียนและ
 หญิงรับใช้เป็นอย่างยิ่ง ต่อมาไม่นานได้มีจดหมายมาอีกฉบับซึ่งครั้งนี้ระบุชื่อผู้เขียนคือนายพิสิษฐ์
 ผู้เขียนเห็นว่านายพิสิษฐ์น่าจะเป็นกรรมกรก่อสร้างทำงานอยู่ข้างบ้านผู้เขียน จึงได้ส่งกระดาษ
 หน้าตาของคณงานหนุ่มซึ่งมีอยู่สามคน จากการสังเกตนายพิสิษฐ์น่าจะเป็นคนที่รูปร่างสูงสันทัด
 ผมหยิก ผิวคล้า ขอบถอดเสื้ออดคกล้ามเนื้อและแสดงพลังกำลังต่อหน้าคณงานหญิง หญิงรับใช้
 บ้านผู้เขียนยังไม่ได้ตอบจดหมายแต่ประการใด นายพิสิษฐ์ได้ส่งจดหมายพร้อมทั้งบอกลักษณะ
 เสื้อผ้าที่ตนสวมใส่อยู่ในขณะนั้น ทันทิที่อ่านจดหมายจบผู้เขียนและสาวรับใช้ต่างรีบไปดูรูปร่าง
 หน้าตานายพิสิษฐ์ ปรากฏว่าเป็นคนเดียวกันกับที่ผู้เขียนคาดเดาไว้ นายพิสิษฐ์กำลังยืนอยู่ท่ามกลาง
 คณงานหญิงจำนวนมาก อุ้มแมวตัวหนึ่งตัวและยังมีแมวหลายตัวคลอเคลียอยู่ที่ขา ผู้เขียนเห็นเช่น
 นั้นจึงให้หญิงรับใช้เขียนจดหมายตัดสัมพันธ์ทันทีเพราะนิสัยต่างกัน แม้นายพิสิษฐ์จะมีจิตใจ
 เมตตาสัตว์แต่ก็เป็นสัตว์ที่ผู้เขียนและหญิงรับใช้รังเกียจมาก ดังข้อความว่า

องค์ประกอบทั้งหมดที่เห็น ทำให้คณะกรรมการมูลนิธิเคลียดแมวแห่งประเทศไทย
 ไทย โดยมีข้าพเจ้าเป็นประธาน ขนานนามให้นายพิสิษฐ์ทันทีว่า ‘ไอ้ไขคำ’
 ดังนั้น ถึงจะมีจดหมายมาเสียบไว้บนรั้วอีกหลายฉบับ แต่เหมือนโยบายหรือ
 อุดมการณ์ไม่ตรงกันเสียแล้ว มองข้ามรั้วไปทิวไรเห็นอยู่กับแมวเป็นฝูง ทางเราจึง
 ตัดสัมพันธ์ โมตรีลิน (ศศิวิมล, 2537 : 27)

สิ่งสำคัญผู้เขียนคิดว่านายพิสิษฐ์มีบุคลิกลักษณะไม่เหมาะสมที่จะมาเป็นคนรักหรือ
 คู่ครองของสาวรับใช้ในบ้าน ดังข้อความต่อไปนี้

ประการสำคัญ ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นผู้ใหญ่ฝ่ายนี้ ย่อมต้องถ่วงกับ
 มาตรฐานของผู้ที่จะมาเกี่ยวข้องกับเด็กในบ้าน ไขคำนั้นถึงจะมาดแมน
 เพียงใด แต่หากจะจัดพงศ์ตามสีและลักษณะหัวโขน สมก็แค่ยกย่องไล่ชั้นไพร่พล

มิได้เป็นท้าวพญาหาควรรไหม่ เข้าทำนองแม่นแผ่นดินสิ้นชายที่พึงเชย... (ศศิวิมล, 2537 : 28)

เรื่องรักข้างรั้วแสดงให้เห็นแนวคิดในเรื่องการเลือกคู่ครองที่ต้องพิจารณาความเหมาะสมหลายประการ เช่น รูปร่างหน้าตา บุคลิกลักษณะ เป็นต้น สิ่งสำคัญคืออุปนิสัยใจคอ เพราะความเหมาะสมดังกล่าวมีส่วนให้การใช้ชีวิตคู่มีความราบรื่นและสงบสุข ดังเช่นผู้เขียนพินิจพิจารณานายพิสิษฐ์กรรมกรก่อสร้างแล้วเห็นว่าไม่เหมาะสมกับหญิงรับใช้ในบ้านหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นนิสัยหรือรูปร่างหน้าตา จึงไม่ยินยอมให้เค้กรับใช้คบหากับนายพิสิษฐ์

นอกจากรูปร่างหน้าตา อุปนิสัยใจคอจะมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตคู่แล้ว ผู้เขียนเห็นว่าระดับการศึกษา และญาติพี่น้องก็มีความสำคัญเช่นกัน หากระดับการศึกษาแตกต่างกันมาก หรือญาติพี่น้องไม่ชื่นชอบคนที่เราจะนำมาเป็นคู่ชีวิตก็จะเกิดปัญหาตามมาภายหลังได้ ดังเรื่องต่อไป

เรื่องสุสานรักกล่าวถึงการผิดหวังในความรักของหนุ่มสาว ซึ่งมีสาเหตุหลายประการ ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างข่าวการแยกทางของนักแสดงชายหญิงคู่หนึ่งที่น่าจะมีสาเหตุมาจากการศึกษาดังนี้

จากข่าวที่เจาะลึกลงไปถึงไหน ๆ เอกพันธ์ บันลือฤทธิ์ น้องชายฝาแฝด... ได้สันนิษฐานถึงข้อมูลและที่มาของความห่างห่างของคู่พระคู่นางทั้งสองว่าคงเป็นเพราะการศึกษา

...ฝ่ายหญิงจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ลือกันว่าเธอได้เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง อันดับสอง หรือไม่กี่เฉียด ๆ มีหน้าพระเอกใหม่ที่เข้ามาใกล้ชิดคิดพันน้องกวางอยู่เวลานี้เขาว่าจบจากเมืองนอก

แต่มิใช่เมืองนาอย่างพ่อบิณฑ์ บันลือฤทธิ์ ประเภทขี่ควายเป่าขลุ่ย ลูกทุ่งเต็มประตูหรือจะสู้นักเรียนนอกได้ (ศศิวิมล, 2541 : 124)

นอกจากนี้ความพึงพอใจญาติผู้ใหญ่ของแต่ละฝ่ายก็เป็นสิ่งสำคัญ ดังข้อความที่ว่า “การอิงผู้ใหญ่ทำให้ผู้ใหญ่มีเมตตา ถ้าผู้ใหญ่ไม่ปรานีเสียแล้วก็จบกัน เพราะผู้ใหญ่เหมือนพระเจ้า อาจบันดาลโทษภัยต่าง ๆ ให้มีมาบีฑาด้วยความเกลียดชังน้ำหน้าเด็ก” (ศศิวิมล, 2541 : 131) และผู้เขียนยังมีความเห็นว่าความแตกต่างของสภาพครอบครัวก็สามารถทำให้สมหวังหรือผิดหวังในเรื่องความรักได้

เรื่องสุสานรักแสดงให้เห็นแนวคิดว่าการที่จะสมหวังหรือผิดหวังในความรักประกอบด้วยปัจจัยสำคัญหลายประการ ดังเช่นการศึกษาจะมีผลต่อความนึกคิดหรือสติปัญญาที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ สภาพครอบครัวหรือการเลี้ยงดูจะมีผลต่ออุปนิสัยใจคอที่แสดงออก หากทั้งสองประการมีความแตกต่างกันมากอาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งหรือปัญหาในการใช้ชีวิตร่วมกันได้

3.2 ค่านิยมเรื่องความรับผิดชอบหน้าที่

เรื่องวิมานนี้สุขุมหมื่นเนื้อหาเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ผู้เขียนเริ่มเรื่องโดยกล่าวถึงช่างไม้กลุ่มหนึ่งที่มารับจ้างตกแต่งและต่อเติมบ้านของผู้เขียน การทำงานร่วมกันเป็นเวลาเกือบสองปี ทำให้ผู้เขียนพอที่จะรู้เรื่องราวส่วนตัวของช่างไม้แต่ละคน ช่างไม้คนหนึ่งชื่อนายโย โขปนับถือศาสนาอิสลาม หน้าตาดีแต่มีภรรยารูปร่างอ้วนใหญ่และมีอายุมากกว่าประมาณห้าถึงหกปี ครั้งหนึ่งนายโย โขปแอบไปมีสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่น ครั้นภรรยาารู้จึงเกิดการทะเลาะเบาะแว้งนายโย โขป ถูกทุบตีจนร่างกายบอบช้ำ เรื่องราวของนายโย โขปทำให้ผู้เขียนนึกถึงนายฮานาฟีซึ่งนับถือศาสนาเดียวกับนายโย โขป

นายฮานาฟีเป็นคนเจ้าชู้มีภรรยาหลายคนแต่ก็ไม่เคยทะเลาะกันและถูกทุบตีเหมือนนายโย โขป เนื่องจากภรรยาแต่ละคนอยู่ไกลกัน นายฮานาฟีเคยเป็นคนขับรถบ้านผู้เขียนแต่ก็ถูกไล่ออกเพราะนำรถไปใช้ทำธุระส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ ครั้งแรกนายฮานาฟีแอบนำรถกระบะพร้อมทั้งหมอนและผ้าห่มออกไปตอนกลางคืนแต่ทิดอันซึ่งเป็นคนในบ้านผู้เขียนเห็นเสียก่อน นายฮานาฟีจึงถูกต่อว่าอย่างรุนแรง ดังข้อความว่า “นายฮานาฟีถูกทิดอันอัยการกรมพระตำรวจ จับได้คาหนังแต่ไม่คาเขา ในขณะที่กำลังลอบนำรถกระบะ พร้อมทั้งผ้าห่มแลหมอนขับออกจากบริเวณไถยามวิกาล เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ไม่ใ้การบุญเป็นแน่...” (ศศิวิมล, 2539 : 23)

เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ทิดอันไม่ไว้ใจนายฮานาฟีดังจะเห็นจากข้อความที่ว่า “วีรกรรมครั้งที่หนึ่ง ที่ประกอบขึ้นนี้ ทิดอันได้กระพือข่าวไปทั่ว ทำให้เกิดการระแวงระแวงระวัง ไม่ให้สิทธิขาด ปล่อยทิ้งกุญแจรถ ไม่ว่าจะคันไหน ไว้ในกำมือฮานาฟี” และ “ทิดอันซึ่งจองเวรกับบังพี่มาแต่ต้น จึงรีบกุญแจรถกระบะสีแดง จากวีรชเี่ยมมาถือเสียเอง เป็นการตัดไฟแต่หัวลมถึงนายฟีจะล่อหลอกเอาอกเอาใจวีรชเี่ยมสักปานใด ก็ไม่มีผลเสียแล้ว เพราะกุญแจรถอยู่ในมือทิดอัน” (ศศิวิมล, 2539 : 23-24) วันหนึ่งคณะทำงานของผู้เขียนเดินทางไปทำงานต่างจังหวัดและแวะกราบพระที่วัด เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วจึงกลับมาที่รถปรากฏว่าไม่พบนายฮานาฟีและรถตู้ ดังนี้

ครั้งกลับลงมาแล้ว หามีรถไม่ เพราะนายผีสั่งความไว้กับคนแถวตีนกระได
วัด เป็นข้อโศกครวญ ว่าตั้งแต่เช้ายังไม่มียาอาหารตกลงท้อง ขอเอารถไปหา
กัวยเดี่ยวหน้าวัดกินสักกะเดี้ยวแป็บ

หลังจากคอยแล้วคอยเล่าอยู่หลายเพลลา ทิดอ้นก็จุกคิดขึ้นมาได้ว่า
‘ไอ้สัฏการกรมเฮ้ย กะเดี้ยวหน้าวัดนั้น เป็นกะเดี้ยวหมูทั้งเพ มึงเป็นแขกอยู่จ๊ะจะ
อุตริกินเข้าไปได้อย่างไร...’

พอตรึงรถกลับมาจากในเมือง รายงานว่า เห็นรถคู่คันที่หาย จอดอยู่แถววัด
ใหม่เมืองจันทร์ อันเป็นย่านบังกาโล โมเต็ลต่าง ๆ... (ศศิวิมล, 2539 : 29)

ทิดอ้นกับคณะเช่ารถของคนรู้จักออกตามหาจนพบนายฮานาผีแต่ก็ไม่ได้เข้าไปพูดคุย
สิ่งใด กลับมารอนายฮานาผีที่ห้องพัก เมื่อนายฮานาผีกลับมาก็ถูกทิดอ้นต่อว่าเพียงเล็กน้อยเพราะ
ทิดอ้นกลัวว่านายฮานาผีจะไม่ขับรถพาตนและคณะกลับกรุงเทพฯ แม้จะพากลับก็กลัวว่าจะไม่
ปลอดภัย จึงข้อความนี้

ความจริงทิดอ้นอยากจะปรึกษาคำทอให้จั่งหนักกว่านี้ แต่จักอยู่ว่าเกลือกบังผี
น้อยใจ หนักกลับไปแต่ตัวในราตรีนี้ ตนเองและบริษัทก็จะได้ยากชุกแจ๋ญ เพราะ
ไม่มีพลขับพากลับกรุงเทพฯ ฯ

หรือไม่หากโกรธจั้งผูกพยาบาทคาดพญาเวร แกล้งขับไปเบียดรถกุดัง หรือรถ
สับล้อ ก็จักพากันตายท่าเสียทั้งคันเปล่า ๆ (ศศิวิมล, 2539 : 32)

เมื่อกลับถึงกรุงเทพฯ ทิดอ้นจึงเรียกนายฮานาผีมาต่อว่าอย่างรุนแรงและไม่ให้ทำหน้าที่
ขับรถอีกต่อไป

เรื่องวิมานนี้สีชมพูแสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับการไม่รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่จะทำ
ให้เกิดผลเสียต่องานส่วนรวมและส่วนตัว ดังเช่นนายฮานาผีที่มีหน้าที่ขับรถแต่ขาดความ
รับผิดชอบและไม่รู้จักหน้าที่ของตนเอง เขาเวลาดังนั้นไปทำกิจการส่วนตัวเสมอทำให้เพื่อนร่วมงาน
ขาดความไว้วางใจจนในที่สุดต้องถูกไล่ออกจากงาน นอกจากนี้ผู้เขียนได้สอดแทรกทัศนคติในการ
ทำงานร่วมกันต้องมีความจริงใจและช่วยเหลือกัน

3.3 ค่านิยมเรื่องคุณค่าของสติปัญญา

เรื่อง*สมบัติแผ่นดิน*มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน ผู้เขียนเริ่มเรื่องด้วยการกล่าวถึงเหตุการณ์หินหรือลูกอุกกาบาตขนาดเล็กจากท้องฟ้าตกลงในบริเวณที่ดินของหญิงชราผู้หนึ่ง ต่อมาทางการได้ยึดหินหรือลูกอุกกาบาตจากหญิงชราเจ้าของที่โดยให้เหตุผลว่าเป็นสมบัติของแผ่นดิน หญิงชราเจ้าของที่ดินไม่พอใจเพราะนางเห็นว่าลูกอุกกาบาตตกลงในที่ดินของนางสมควรเป็นสิทธิ์ของนางโดยชอบธรรม ดังข้อความต่อไปนี้

...ลูกอุกกา ๑ ตกลงในแผ่นดิน ก็ต้องตกเป็น ‘สมบัติของแผ่นดิน’ ยายแก่ยาย
เล่าผู้ใดจะมาถือกรรมสิทธิ์ครอบครองเป็นเจ้าของเข้าเจ้าของมิได้

‘ราวอกจะแตกร้าวรานลงไป’ คืออาการของขรัวยายในทันที ที่ลูกอุกกา ๑
ถูกเคลื่อนย้ายพ้นทับกระท่อมลับตาไป ไม่ว่าจะไปอยู่ยั้งที่ว่าการตำบล อำเภอ
หรือจวนผู้ว่าราชการจังหวัด ยายไม่รับรู้ทั้งนั้น รู้แต่ว่าลูกอุกกา ๑ เป็นของยาย
โดยชอบธรรม ฟ้าประทานมาให้ยายเจาะจงจำเพาะ แล้วโยมิมีมารมาพราดเสียเล่า
ยายกินไม่ได้นอนไม่หลับ และไม่มีวันยอมรับ หรือเข้าใจคำว่าสมบัติสมบัติอะไร
ทั้งสิ้น (ศศิวิมล, 2539 : 197)

จากนั้นผู้เขียนยกเหตุการณ์ประกอบขยายประเด็นดังกล่าว เพื่อให้ผู้อ่านได้พิจารณาว่า
สิ่งใด ควรถือว่าเป็นหรือไม่เป็นสมบัติของแผ่นดิน โดยเล่าเรื่องจำขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรมของหญิง
ชราชาวบ้านสองคนคือยายเหี้ยมกับยายหนิมซึ่งเป็นเพื่อนบ้านอยู่ริกัน อันมีสาเหตุมาจากการถูก
ล้ำที่ดิน

วันหนึ่งหญิงชราทั้งสองทะเลาะกันด้วยเหตุที่หลานชายของยายเหี้ยม ใช้หนังสือคดียิง
ผลมะม่วงของยายหนิมที่ขึ้นกิ่งเข้ามาในเขตบ้านยายเหี้ยม ยายหนิมถือว่าหลานชายยายเหี้ยมอย่าง
รุนแรงจนยายเหี้ยมทนไม่ได้ต้องกล่าวตอบโต้แทนหลานชาย การทะเลาะครั้งนี้ยายหนิมเป็นฝ่าย
แพ้เพราะความเจ้าเล่ห์ของยายเหี้ยมที่อ้างว่าสิ่งใดที่ล้ำเข้ามาในเขตบ้านของใครก็ย่อมเป็นสิทธิ์ของ
เจ้าของบ้านเช่นเดียวกับกิ่งมะม่วงที่ขึ้นเข้ามาในเขตบ้านของยายเหี้ยม ผลมะม่วงที่ติดอยู่กับกิ่ง
มะม่วงย่อมเป็นสิทธิ์ของยายเหี้ยมโดยชอบธรรม ดังบทกลอนต่อไปนี้

มะม่วงนี้ของใครดูให้ชัด
เคี้ยวแม่จืดแม่คมะม่วงล้วงให้ดู

กึ่งมันขึ้นกะกะถูไลไว้
 รำคาญใจไม่ขอขาดใจให้จุนจู้
 มันออกถูกในแผ่นดินถิ่นของกู
 พอไถ่หนูยั้งร่วงมาทางคืน (ศศิวิมล, 2539 : 203)

ยายหนีมิโกรธยายเหงี่ยมมากจึงหาทางแก้แค้นยายเหงี่ยมด้วยการนำผ้าซับระดูที่ใช้แล้ว
 ขว้างไปบนหลังคาบ้านของยายเหงี่ยมเพื่อให้เป็นสมบัติของยายเหงี่ยม เช่นเดียวกับผลมะม่วงของ
 ยายหนีมิ การกระทำของยายหนีมิทำให้ยายเหงี่ยมไม่พอใจแต่ก็ต้องยอมจำนน ดังบทกลอนนี้

จับผ้าเตี่ยวเหนียวน้ำแก้ว่าง
 เหวี่ยงขว้างสุดกำลังหลังไหล่
 ลอยละลิวปลิวว่อนร้อนไป
 ตกใส่หลังคาบราดี
 .....
 กิ่งมะม่วงของกูอยู่เขตมิ่ง
 เป็นของมิ่งเที่ยงตรงอย่าสงสัย
 ผ้าประเจียดของกูสู้ขว้างไป
 หมายถึงให้เป็นสมบัติอิศรารย์ (ศศิวิมล, 2539 : 206)

เรื่อง*สมบัติแผ่นดิน* แสดงแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเรื่องข้อกฎหมายของ
 ประชาชน ดังเช่นหญิงชราที่ไม่มีความรู้เรื่องกฎหมายจึงโกรธเคืองทางราชการที่มียึดลูกถูกกาบาต
 เพราะตามหลักกฎหมายแล้วลูกถูกกาบาตถือว่าเป็นของต้องห้ามตามกฎหมาย ทางราชการต้องยึด
 ไว้เป็นสมบัติของแผ่นดินเพื่อนำไปศึกษาวิจัยให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการ นอกจากนี้ผู้เขียนยัง
 แสดงทัศนคติถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกัน มิเช่นนั้นก็ไม่
 อาจอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขดังเช่นยายเหงี่ยมและยายหนีมิที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่า
 ประโยชน์ส่วนรวม แม้จะเป็นเพื่อนบ้านกันแต่ก็ไม่อาจอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

เรื่อง*จันลยรัก* กล่าวถึงเหตุการณ์คับขันในชีวิตประจำวันที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างไม่
 คาดคิด ผู้เขียนบรรยายถึงเพื่อนร่วมงานหญิงชื่ออ้อยที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ 4 นายขอตรวจค้น
 ห้องพัก เนื่องจากคนที่อาศัยในหอพักแจ้งความว่ามีของหาย ลักษณะท่าทางของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
 ทำให้อ้อยตื่นตระหนกและหวาดระแวงเป็นอย่างยิ่ง เพราะกลัวว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เห็นจะเป็น

นักต้มตุ๋นปลอมตัวมาเพื่อปล้นทรัพย์ ข่มขืนแล้วฆ่า เหมือนดังที่เห็นจากข่าวหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ ดังนี้

เจ้าของห้องผวาไปที่ประตู แฉ้มเห็นตำรวจหนุ่มสามสี่นายยืนจุกอยู่ เธอรีบจับประตูรับปล้นด้วยสัญชาตญาณนางเอกเมื่อเจอผู้ร้ายในเครื่องแบบ

แน่ละ ละครโทรทัศน์และข่าวสารในหน้าหนังสือพิมพ์สอนให้เธอสังวรไว้ เพียงชุดสีก็รัดพุงตัวเป๋าดัง กับวิทยุโทรศัพท์มือถือ 1 เครื่อง ไม่อาจทำให้ປິกใจได้ว่าเขามาดี ฉวยเขารุมจับจึงพึด สองคนยึดสองแขน อีกคนรีเข้ามาประกบอย่างเห็นกระหาย เธอจะทำฉันใดดี

อย่างไรก็ดี ตำรวจก็ได้ค้นประตูเข้ามาจนได้ บอกกับอ้อยว่ามีของหายในตอนนี้ เจ้าทุกข้มาแจ้งความจริงต้องรอดตรวจค้นทุกห้อง ไม่มีวัน เพราะของหายมิใช่จำพวกโทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น เปิดเข้าห้องไปจะให้เห็นโท่นโท

แต่เป็นถนิมพิมพากรรมประเภทแหวนน้อยสร้อยกำไล การค้นอย่างนั้นแหลกละเอียดทุกซอกทุกมุมจึงบังเกิด เขาแสดงหมายค้นให้ดูเป็นหลักฐานถ้วนถี่ (ศศิวิมล, 2541 : 173-174)

อ้อยพยายามตั้งสติ สังเกตท่าที พร้อมทั้งหาทางหนีทีไล่หากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่น่าไว้วางใจ นอกจากนี้อ้อยยังพินิจพิจารณารูปร่างหน้าตาของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละนายอย่างละเอียดถี่ถ้วน ดังนี้

“มีต้อยคนหนึ่งกะ ถ้า ขาว ตัวกลม แล้วก็มีหนวด”

นี้แสดงว่า ขณะที่ตำรวจกำลังค้นตรวจ เธอก็สำรวจอย่างถี่ถ้วนเช่นกัน ใครมีปืนสั้นปืนยาว .357 แม็กนัม หรือ .38 สเปเชียล กระบอกลากล้อง 2 นิ้ว 4 นิ้ว ยายอ้อยก็แทบกะเนได้หมด (ศศิวิมล, 254 : 176)

ส่วนการตรวจค้นปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจพบห่อกระกระดาษหนังสือพิมพ์ซุกซ่อนอยู่ จึงหยิบขึ้นมาดู อ้อยแสดงอาการพิรุณเจ้าหน้าทีตำรวจสงสัยจึงได้สอบถามอ้อย ดังข้อความที่ว่า

เมื่อจนตรอกจนตัวเข้า จำเลยจึงขอมรับสารภาพ เพื่อจะได้ลดหย่อนผ่อนโทษ ยายอ้อยกลับใจแล้วกล่าวแก่ตำรวจอย่างตรงไปตรงมาที่สุด

“ห่อผ้าอนามัยค่ะ !”

“ถ้าอย่างนั้นขอจับดูหน่อยได้ไหม ?”

“ได้ค่ะ”

อย่างไรก็ตาม ด้วยคุณธรรมแห่งผู้พิทักษ์สันติราษฎร์หรืออะไรก็เหลือเถา เหล่าตำรวจก็ได้รื้อห่อกระดาษหนังสือพิมพ์นั้นออกมาดูให้เห็นกันโจ่งแจ้ง เจาพากันละออกจากห้องยายช้อยกันอย่างสิ้นสงสัยจริง ๆ (ศศิวิมล, 2541 : 179-180)

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจกลับไปอ้อยจึงเปิดห่อกระดาษหนังสือพิมพ์ ปรากฏว่าของที่อยูข้างในไม่ใช่ผ้าอนามัยอย่างที่อ้อยเข้าใจ แต่เป็นแท่งชอล์กใช้ขีดกันมดและแมลงที่อ้อยห่อเก็บไว้นานจนลึมนำไปทิ้ง

เรื่อง*จ่านลยรัก* แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการใช้สติปัญญาเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่น่าไว้วางใจ ดังเช่นอ้อยกลัวเจ้าหน้าที่ตำรวจที่บุกกรูเข้ามาขอตรวจค้นห้องพักจะเป็นคนร้ายปลอมตัวมา จึงพยายามหาวิธีป้องกันตัวพร้อมทั้งทางหนีทีไล่ และยังสังเกตจดจำรูปร่างหน้าตาของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละนายซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลในการสืบหาจับกุมกรณีที่เป็นคนร้าย ผู้เขียนแสดงทัศนะว่าประชาชนไม่ควรไว้วางใจผู้ที่สวมเครื่องแบบตำรวจทุกคน เพราะในปัจจุบันทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจและคนร้ายจำนวนหนึ่ง ต่างใช้เครื่องแบบตำรวจเป็นเครื่องมือเพื่อกระทำความผิด

3.4 ค่านิยมเรื่องความทันสมัย

เรื่อง*ปัจจัยที่ 5* กล่าวล้อเลียนชีวิตของคนยุคปัจจุบันที่นิยมใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพราะเห็นว่ามีความประโยชน์และช่วยอำนวยความสะดวก แต่ผู้เขียนกลับสะท้อนให้เห็นถึงผลเสียของเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่บางอย่าง เช่น เตาไมโครเวฟที่คนส่วนใหญ่นิยมใช้ปรุงอาหารเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว แต่ผู้เขียนกลับคิดว่าเป็นสิ่งที่สร้างความยุ่งยากในการใช้งาน ดังข้อความต่อไปนี้

...เครื่องไมโครฯ นั้นได้ถูกยกไปตั้งไว้ยังได้ดูน มีการใช้งานบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ สมัยที่ยังห่อของใหม่ ๆ เช่น เคยอุ่นซาลาเปาดี ๆ ให้กลายเป็นซาลาเปาแข็ง ไปก็ปาหัวหมาได้ครั้งหนึ่ง และอุ่นแกงเผ็ดให้กระเด็นเลอะไปทั่วพื้นผิวภายในตาอีกครั้งหนึ่ง เพราะเด็กลืมนปิดกระดาษแก้วปากชาม จากนั้นก็ร่างลาไปไม่มีใครใช้ ใครจะไปนั่งทนใช้อยู่ได้ ในเมื่อไม่ต้องตาดูตาเหลือกรีบร้อนไปไหนต่อไหน

เจ้าพนักงานอุ้นเครื่องเขาก็มีอยู่ จะดั้นย่ำทำแกงเผ็ดผัดสารพัดสิ่ง ก็ค่อยทำค่อยไป
(ศศิวิมล, 2541 : 266)

ส่วนเครื่องโทรสารผู้เขียนเห็นว่าเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ทำให้เกิดภาวะและความ
รำคาญให้แก่ผู้รับเป็นอย่างยิ่ง เพราะสิ่งที่ส่งมาทางเครื่องโทรสารมักจะเป็นเรื่องงานหรือ ไม่ก็เป็น
เรื่องเสียมเสียของผู้อื่นซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เขียนไม่สนใจทั้งสองเรื่อง ดังข้อความนี้

...เครื่องแฟกซ์ก็คือเครื่องมือสื่อสารในสิ่งที่เราไม่อยากจะรู้ได้เห็น และไม่
อยากรับรู้ แต่ก็ต้องรู้ในเมื่อมีคนส่งมา

เพราะแฟกซ์ทำได้ดังใจสารพัด ค่ากันทางแฟกซ์ก็ได้ ส่งรูปไปให้ดูกันทาง
แฟกซ์ก็ได้ ปลูกกระดุมก้อมือบกันทางแฟกซ์เขาก็ทำกันมาแล้ว ที่ยังทำไม่ได้ก็มี
การตำน้ำพริกเป็นต้น ด้วยสู้ครกกับสากกะเบือไม่ได้ (ศศิวิมล, 2541 : 267)

โทรศัพท์เคลื่อนที่ก็เป็นเครื่องมือสื่อสารอีกชนิดหนึ่งซึ่งผู้เขียนเห็นว่าผู้ใช้จะขาด
อิสรภาพ ขาดความเป็นส่วนตัว เพราะไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนหรือทำอะไรสามารถติดต่อกันได้ทั้งสิ้น
ดังนี้

คนที่มีโทรศัพท์มือถือ และเปิดเครื่องเมื่อไรอิสรภาพและความเป็นส่วนตัวต้อง
สูญสิ้นทันที เสียงเพรียกจากเครื่องโทร.จะตามจิกทุกสถานในกาลทุกเมื่อ ไม่ว่าจะ
จะหลับจะ ตื่นจะกินจะนอนจะเข้าห้องน้ำ กระทั่งปีสสาวะดูจจะระ

บางคนพูดไปขี้ไปไม่มีหยุด ปลายสายอีกฝ่ายถามว่าทำอะไรอยู่นั่นนะ ทางนี้ก็
จะเสว่กำลังกินข้าว ทั้ง ๆ ที่กำลังออกอ้อมีไซ้เข้าก็ยังคงกล่าวให้เป็นไปแสดงว่า
โทรศัพท์มือถือสามารถเปลี่ยนการขับถ่ายให้เป็นอาหารการกินไปได้ (ศศิวิมล,
2541 : 268)

สำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์จัดเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีประโยชน์ แต่การใช้เครื่อง
คอมพิวเตอร์ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญ มิใช่จะใช้กันได้ทุกคน ผู้คนส่วนใหญ่จำเป็นต้อง
ศึกษาวิธีการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานหรือค้นคว้าข้อมูล
แม้กระทั่งในปัจจุบันนี้พระสงฆ์ก็เรียนรู้วิธีการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อศึกษาพระธรรมและข้อมูล
ต่าง ๆ ผู้เขียนจึงเห็นว่าเครื่องคอมพิวเตอร์น่าจะจัดเป็นเครื่องบริขารด้วย ดังข้อความต่อไปนี้

อย่างไรก็ตามคนที่สมัครรักใคร่พิสมัยเครื่องคอมพิวเตอร์ พระก็มี เราเรียกว่าหลวงพี่คอมพิวเตอร์ ๗

หากสมัยนี้ ใครทำบุญด้วยถวายคอมพิวเตอร์กุศลจะนำส่งให้รู้แจ้งเห็นจริง มีปัญญาเหมือนพระสารีบุตร มีฤทธิ์เหมือนพระโมคคัลลานะ มีความจำเอนเป็นพหูสูตเหมือนพระอานนท์ โดยเฉพาะถวายเครื่องอินเตอร์เน็ตอันเป็นเครื่องวิเศษสุด เขาว่ารู้อะไร ๗ หมดในโลกาทุกโลก

ไหน ๗ เครื่องคอมพิวเตอร์ ๗ ก็เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้รู้แจ้งแทงตลอดไปไหน ๗ เวลาประชุมสงฆ์ก็น่าจะเสนอบุญดี คุณาคุณ เม กันต สัจจน เป็นคำรบ 4 เพื่ออนุวัติใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ๗ บรรลุเป็นบริวาร 9

เจ้าภาพหรือพ่อแม่จะได้จัดซื้อเตรียมเสียดั่งแต่ยังเป็นทารก มีใช้กันองค์ละเครื่อง ๗ จะได้ไม่ต้องมาชิงกันกดจิ้มแย่งของเล่น และจะได้ไม่ต้องมาบอกบุญญาติโยมในภายหลัง (ศศิวิมล, 2541 : 275-276)

เรื่องบัจฉัยที่ 5 แสดงแนวคิดเกี่ยวกับความทันสมัยว่าเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้อย่างมากจนกลายเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวันสำหรับคนส่วนใหญ่ที่ต้องซื้อหามาใช้ เช่น เตาไมโครเวฟ เครื่อง โทรสาร โทรศัพท์เคลื่อนที่ เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3.5 ค่านิยมเรื่องการเมืองอำนาจ

เรื่องหลงสมมุติมีเนื้อหาเกี่ยวกับการหลงอำนาจแล้วนำไปใช้ในทางที่ผิด ผู้เขียนเริ่มเรื่องด้วยการบรรยายถึงเหตุการณ์ในคืนวันหนึ่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวนหนึ่งเข้าจับกุมคนร้ายที่กำลังลักทรัพย์ ผลปรากฏว่าจับกุมคนร้ายได้เพียงหนึ่งคนพร้อมของกลางจำนวนมาก หลังจากนั้นผู้เขียนไม่ได้บอกเล่าต่อว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการเช่นไรกับคนร้ายที่จับกุมได้ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ผู้เขียนนึกถึงการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจและข้าราชการอื่นในการปฏิบัติงาน โดยแสดงทัศนคติว่าบุคคลเหล่านี้มักหลงลืมตนและนำอำนาจที่ตนมีไปใช้ในทางที่ผิด โดยการเรียกรับสินบน ช่มเหลง ช่มชู้ประชาชนทั่วไป ดังข้อความต่อไปนี้

เคยเห็นตำรวจตะคอกรถตุ๊กตุ๊ก รถแท็กซี่ รถกระบะทั้งหลายแหล่ เหตุไร
ต้องตะคอก พุดดี ๆ ไม่ได้หรือไร ถึงเขาจะผิดมันก็ไม่หนักหนาสาหัส ราวกับเขา
เป็นโจรห้าหกร้อย หรือองคุติมาดพันนิ้ว...

อย่างเช่นข้าราชการเจ้าพนักงาน ภาครัฐหรือเอกชนที่ไปทวดตะคอกแม่ค้า ชาวบ้านร้านตลาด ด้วยพลอนึกว่าตัวเป็นเจ้านายประชาชน มีประชาชนเป็นข้า สัมไปว่าใน ทางกลับกัน เงินเดือนเงินค่าที่เลี้ยงตัวอาตมาอยู่ทุกวันนี้ มาจาก หยาตเหงื่อแรงงานชาวบ้านกลั่นเป็นภาษีอากรให้แก่รัฐ (ศศิวิมล, 2542 : 61-62)

นอกจากนั้นผู้เขียนยังกล่าวถึงครูและพระสงฆ์ที่อบรมมโนสัจคนจำนวนมากจนหลง คิดว่าตนเป็นผู้วิเศษ พยายามตั้งตนเป็นผู้รู้อบรมสั่งสอนชาวบ้าน ดังข้อความต่อไปนี้

มีหลายอาชีพที่ไป ๆ นึกว่าตัวเป็นเทวดา นักเข้ากลายเป็นผู้วิเศษ นำสังเกต ว่าพวกครูกับพวกพระมักพูดมากชอบสอน สอนไปสอนมานึกว่าตัวเองเป็นผู้สร้างคน

พระพูดมากที่สุดเพราะคิดเทศน์ สองพวกนี้ทำอะไรเองไม่เป็น ให้ลูกศิษย์ทำ ให้ตลอด...

พระที่ชอบสอนคนปาว ๆ ทางที่ดีก่อนจะตั้งกองสอน ควรถามก่อนว่า ท่านอยู่ จบพรหมจรรย์หรือยัง ?

วุฒิที่พระพุทธเจ้าอนุญาตให้สอนคนได้คืออนาคามีกับอรหันต์เท่านั้น โสดาภิ เทห์ กับจบ ป. 4 ต่ำกว่าโสดาภิพวกชั้นมูล แล้วจะไปตั้งตนตั้งหน้าตั้งตาสอน อย่างไร (ศศิวิมล, 2542 : 64-65)

เรื่องหลงสมมุติแสดงแนวคิดเกี่ยวกับการหลงยึดติดอยู่กับอำนาจของคนบางคนแล้วนำไปใช้ในทางที่ผิด คนไทยส่วนใหญ่มักจะนิยมยกย่องผู้มีอำนาจ และต้องการมีอำนาจไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตามเพราะการมีอำนาจย่อมหมายถึงการมีทรัพย์สินเงินทอง ยศถาบรรดาศักดิ์ และบริวารตามมาด้วย ผลจากการเห็นว่าอำนาจเป็นสิ่งที่ดีคนไทยจึงมีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าตนเป็นผู้มีอำนาจ มีความสำคัญกว่าผู้อื่น ดังข้อความนี้

ข้าราชการท่านไหน สัมไปนึกว่าตนไม่ใช่คนธรรมดา นึกว่าตนอยู่บนกลาง กบกาลประชาชน งอกบนหัวคนดูเงเส้นผมซึ่งเส้นผมหลุดร่วง กลายเป็นหัวล้าน เสียก็ไอ้เท่านั้น อัครภาพอื่นยังอยู่ได้ไม่เคือคร้อน

แต่ส่วนที่เราว่าต่ำต้อย เช่นสันติน ไม่มีไม้ไผ่ ไม่มีก็ไม่ต้องเดิน กลายเป็นง่อย เป็เลียเสียว (ศศิวิมล, 2542 : 63)

การหลงใช้อำนาจในทางที่ผิดจะเป็นการสร้างความเดือนร้อนให้แก่ผู้อื่น ดังนั้นผู้ที่มิอำนาจควรใช้อำนาจในทางที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ โดยเฉพาะข้าราชการที่ไม่ควรใช้อำนาจข่มเหงรังแกประชาชนเพื่อให้เกรงกลัวหรือเรียกรับผลประโยชน์

3.6 ค่านิยมเรื่องความรักสวयรักงาม

เรื่องมารหัวใจกล่าวถึงความงามของผู้หญิง ผู้เขียนล้อเลียนว่าคนส่วนใหญ่มักจะชื่นชอบคนมีรูปร่างหน้าตาดี บางคนมีทรัพย์สินสมบัติหรือมีความรู้ความสามารถแต่รูปร่างหน้าตาไม่ดีก็มักจะมีอุปสรรคในเรื่องความรัก หน้าทีทำงาน และอื่น ๆ อีกหลายประการ ดังข้อความต่อไปนี้

...สำหรับบางคนไม่ยาก ทำเลวทำแกล้งสารพัด ทำอะไรไม่มีน่ารักเลยสักนิด ก็ยังมีคนงมงายหลงรักใคร่เทิดทูนอยู่ได้

แน่นอนคนประเภทนั้นต้องมีรูปสมบัติเป็นอันดับต้น คือเป็นคนสวยสะหรือไม่กี่หล่อเหลา มีทรัพย์สินสมบัติเป็นอันดับรอง และมีคุณสมบัติเป็นอันดับโหล่ จะเห็นได้ว่า รูปสมบัติสำคัญที่สุด สวยหล่อเสียแล้วคะแนนดีต้นขึ้นมาเป็นท้ายกอง

แต่ถ้าไม่สวยไม่หล่อ ค่อยให้รวยแทบล้มประดาตาย หรือเก่งกาจรอบรู้วิชาการสารพัด คะแนนก็ยังไม่เกินครึ่ง จวนเขียนจะสอบตกมีตกแหล่ (ศศิวิมล, 2542 : 367)

จากนั้นผู้เขียนได้ยกตัวอย่างเพื่อนผู้หญิงสองคนที่ประสบปัญหาเรื่องความสวยความงาม คนแรกเป็นเพื่อนรุ่นพี่ชื่อเล็กมีใบหน้าเต็มไปด้วยสิวและร่องรอยมากมายอันเกิดจากการบีบแคะสิวเป็นประจำจนใบหน้าขรุขระเหมือนผิวดวงจันทร์ แม้ว่าพี่เล็กจะใช้แป้งคลบทาหน้าให้หน้า ๆ เพื่อบดบังร่องรอยก็ไม่ช่วยให้ดีขึ้นเพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ดังข้อความต่อไปนี้

ถ้าจะชมความงามของสตรีว่าเปรียบประหนึ่งดวงจันทร์ พื้นผิวของใบหน้าพี่เล็กนี้ จะใกล้เคียงพื้นผิวดวงจันทร์ที่สุด ผิดกันเพียงว่าไม่มีรอยเกือกของนึลอาร์มสตรง เท่านั้น

ราชบัณฑิตสภาลงมติว่า ถ้าพี่เล็กมือเป็นไทกอกคือนิ้วกุด ไม่มีนิ้วจะไปแคะและหน้าจะสวยกว่านี้...

พี่เล็กมีวิธีปกปิดรอยปาพรที่เกิดจากอาการมือบอน ด้วยการใช้แป้งทูลูเวซ์ทา
หน้า ๆ ให้ทั่วหน้า ทำนองพวกเจ๊กเฟอร์นิเจอร์โป๊วหัวตะปูด้วยดินสอพองผสม
เชลแล็ก (ศศิวิมล, 2542 : 371)

สำหรับคนที่สองเป็นเพื่อนรุ่นน้องชื่ออ้อยไม่ได้มีปัญหาเรื่องสิวฝ้า แต่กลับมีปากและ
ฟันที่ขึ้นออกมามากกว่าปกติทำให้ดูไม่สวยงาม ปัญหาดังกล่าวสร้างความกตักลุ้มใจให้อ้อยเป็น
อย่างยิ่ง ดังข้อความนี้

ส่วนหน้าอ้อยคล้ายปาไม้ที่ไม่ได้ถูกทำลายด้วยน้ำมือคน หากมีระง่อนระงอง
เงื่อมอะไรสักอย่างที่เป็นสิ่งจรรจรมิตัดตัวมาตั้งแต่กำเนิด

นั่นคือปริมาตรปากดูมเป็นอันมากของเธอ ที่นำความกตักลุ้มใจมาสู่...เธอ
เกรงว่าอายุอานามเข้ามาปานฉะนี้แล้ว ซีนปล่อยทิ้งไว้ไม่นานพา แก่ ๆ เข้าฟันจะ
สวก...ก...ก แหงออกมาจากปากยื่นไปถึงไหน ๆ จนอยู่ ๆ กลายเป็นงาหรือขนาย
คืองาช้างตัวเมีย (ศศิวิมล, 2542 : 373)

อ้อยจึงคิดหาวิธีแก้ไขโดยการตัดฟัน แต่เมื่อได้ปรึกษาทันตแพทย์จึงรู้ว่าต้นเหตุของ
ปัญหาดังกล่าวคือโครงสร้างของเหงือกยื่นผิดปกติ อ้อยต้องรักษาโดยการผ่าตัดเหงือก อ้อยรู้
เช่นนั้นจึงสั่นเสียดความคิดเพราะกลัวเจ็บและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการผ่าตัดเหงือกจำนวนมาก

เรื่องมารหัวใจแสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับคนในสังคมที่มักจะยึดติดอยู่กับเปลือกหรือ
รูปลักษณ์ภายนอกมากกว่าความงดงามของจิตใจ คนส่วนใหญ่มักจะคิดว่ารูปร่างหน้าตาที่สวยงาม
จะทำให้ประสบความสำเร็จในเรื่องความรักและหน้าที่การงาน ดังจะเห็นได้จากตัวละครชื่อเล็ก
และอ้อยที่ให้ความสำคัญกับรูปร่างหน้าตา จึงพยายามทำในสิ่งที่จะทำให้ตนดูสวยงามและเป็นที่
ชื่นชอบแก่ผู้พบเห็น

3.7 ค่านิยมเรื่องการรู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ

เรื่องธาตุกัตถุญ กล่าวถึงการไม่รู้จักสำนึกคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่เคยมีกลับไปเห็นสิ่ง
อื่นดีกว่า ผู้เขียนเริ่มเรื่องโดยกล่าวถึงภาพยนตร์โฆษณาที่นำเสนอเรื่องคนหาพิการซึ่งกำลังดีใจ
เพราะมีขาเทียมซึ่งทำจากพลาสติกจึงโยนไม้ค้ำยันที่ใช้มานานทิ้งไป แม้จุดประสงค์ของภาพยนตร์
โฆษณาเรื่องนี้ต้องการแสดงถึงประโยชน์ของขาพลาสติก แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่าการกระทำของ

คนพิการซึ่งมีขาข้างเดียว หรือขาเดียวที่ผู้เขียนเรียกนั้นแสดงถึงความไม่รู้จักรบญุณหรือคุณค่า
สิ่งของเครื่องใช้ ดังข้อความต่อไปนี้

แต่ก่อนร้อนชะไร อาเดียวก็เขยกไปไหนต่อไหน ด้วยไม้ค้ำยันกายคู่ชีพโดย
มิได้อางขนาง แต่พอมีโรงงานผลิตก๊าซวิเศษวิโสขึ้นมาภายในประเทศ คุณอา
เดียวผู้ปึกกล้าขาแข็ง ก็เขยิบงไม้ค้ำยันคู่กายเก่าแก่ทิ้งไปทันที โดยไม่ให้เกียรติ
แม้แต่นิด เพราะแถมขาใหม่ทะมัดทะแมงแล้ว ว่างก็ได้ด้วย ไม่ต้องโยกเขยก
เป็นทีกวยลื้ออีกต่อไป (ศศิวิมล, 2539 : 334)

จากตัวอย่างภาพยนตร์โทรทัศน์ข้างต้น ผู้เขียนได้แสดงทัศนะเชื่อมโยงไปถึงลักษณะ
นิสัยของคนไทยส่วนใหญ่ที่มักมีนิสัยได้ใหม่ลืมเก่าต่างกับคนชาติอื่น ๆ ที่มีจิตสำนึก
รู้คุณค่าของสิ่งที่สร้างประโยชน์หรือความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ตน ดังข้อความนี้

มีเรื่องเล่าขานที่เป็นเรื่องจริง ว่ามหาเศรษฐีผู้ประสบความสำเร็จร่ำรวยอยู่ใน
บ้านเราทุกวันนี้ แต่เดิมลงเรือมาจากเมืองจีน มีแต่ตัวเปล่า มาหาบคอนเร่ขาย
สินค้าเลี้ยงตัวไปวัน ๆ ครั้นร่ำรวยเป็นปึกแผ่น เขาก็ไม่ทิ้งขว้าง บางคนยังนำมา
ปิดทอง เก็บไว้เป็นอนุสรณ์ให้ลูกหลานรุ่นหลังไว้ดูเป็นอุทาหรณ์ รำลึกถึง
ความหลังไม่ลืมตัว (ศศิวิมล, 2539 : 336)

ผู้เขียนกล่าวว่าแม้กระทั่งภาษาไทยที่เป็นภาษาประจำชาติไทยมานาน คนไทยก็ยังไม่
ใส่ใจกับนิยมใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษเพื่ออวดภูมิความรู้ ทำให้ภาษาไทยได้รับ
อิทธิพลจากภาษาต่างประเทศมาก การพูด การเขียน และการอ่านภาษาไทยมีมาตรฐานเปลี่ยนไป
จากเดิม ดังข้อความต่อไปนี้

ระยะนี้ มีการวิพากษ์วิจารณ์อยู่ทั่ว ว่าภาษาไทยอันเป็นภาษาของชาติเราแท้ ๆ
กำลังจะวิบัติพลัดพรายไป กลายเป็นภาษาของชาติอื่นเข้ามาครอบคลุม ไม่แต่การ
พูดการจาเท่านั้น แม้การเขียนการอ่านที่มีมาตรฐานออกสู่สาธารณชนก็ไม่เว้น
ข้ออนุมานดังกล่าว ทำให้เราพิศพิพ่วนใจอยู่บ้างไม่มากก็น้อย เพราะเราเองก็
เป็นหนึ่งในคนที่ชอบเจรจาภาษาไทยปนกับภาษาอื่นอยู่ครมครัน มีทั้งภาษา

แต่จิว และภาษาฝรั่งเศส ๆ เพราะที่รัฐ ๆ ปลา ๆ อยู่แค่นี้ (ศศิวิมล, 2539 : 336-337)

เรื่องธาตุคุดัญญ์แสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับการตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่มีประโยชน์แก่เรา ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นเพียงสิ่งเล็กน้อยก็ตาม ดังข้อความที่ว่า “ผู้เป็นบัณฑิตย่อมมีความกตัญญูรู้คุณ แม้ในสิ่งเล็กน้อย” (ศศิวิมล, 2539 : 336) คนในสังคมปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาด้านวัตถุมากกว่าจิตใจทำให้ขาดจิตสำนึกเรื่องการรู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ว่า “นโยบายเร่งรัดพัฒนาประเทศในด้านวัตถุและอุตสาหกรรมของไทยราคจะถ้านานานาประเทศในแถบเดียวกันเทียมเท่าอารยะ แต่สำนึกธาตุคุดัญญ์เห็นจะยังถ้ำหลังอยู่มาก” (ศศิวิมล, 2539 : 336) ทั้งนี้ผู้ที่จะมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตจะต้องรู้จักบุญคุณของสิ่งต่าง ๆ และต้องทดแทนคุณสิ่งนั้น

เรื่องดอกไม้ใกล้มีอิมเนื้อหาเกี่ยวกับการถ่ายทำภาพยนตร์ ผู้เขียนกล่าวถึงต่างชาติที่เข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์ในประเทศไทย เช่น เรื่องเดอะบิช เรื่องมอทัลด คอมแบท เรื่องแอนนา แอนด์เดอะคิง เป็นต้น สร้างความตื่นเต็นและความชื่นชมยินดีให้แก่คนไทยส่วนใหญ่เป็นอย่างยิ่ง เพราะการถ่ายทำภาพยนตร์จะเป็นการสร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทยด้านการท่องเที่ยว และเพิ่มพูนรายได้ให้แก่คนไทยด้วย แต่ผู้เขียนแสดงทัศนะว่าจะเกิดผลเสียตามมาอย่างมากเพราะธรรมชาติที่สวยงามดังเช่น อ่าวมาหยา หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ที่ใช้เป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องเดอะบิช จะถูกทำลายไปหลังจากการถ่ายทำภาพยนตร์เสร็จสิ้น ทำให้เกิดข้อขัดแย้งระหว่างผู้อนุรักษ์ธรรมชาติและผู้นับสนุนการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ผู้เขียนยังมีความเห็นว่านอกจากการถ่ายทำภาพยนตร์จะทำลายธรรมชาติแล้วยังทำลายวัฒนธรรม เกียรติและศักดิ์ศรีของคนไทยด้วย เช่น เรื่องมอทัลด คอมแบท ซึ่งถ่ายทำที่โบราณสถานจังหวัดอยุธยา ให้ผู้แสดงหญิงแต่งกายไม่สุภาพปิ่นปักผมเจดีย์ ภาพยนตร์เรื่องนี้ถูกคนไทยจำนวนมากต่อต้านแต่ทางหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกลับอนุญาตให้ถ่ายทำได้โดยไม่คำนึงถึงคำคัดค้านใด ๆ ดังจะเห็นจากข้อความนี้

สาธุชนพากันแข่งชัคต่อต้านคำทอพวกอปรีภัยจิงไรภณะนี้ สื่อมวลชนลงข่าวติดต่อกันยาวนาน เพื่อเสนอให้ผู้มีหน้าที่ปกป้องรักษามรดกไทยได้พิจารณา แต่ลงท้ายทางราชการบ้านเมืองอนุญาตให้เรื่องมอทัลด ๆ ถ่ายทำได้ตามปรารถนา เพราะโบราณสถานเมืองไทยมีหลายแห่ง พังเสียแห่ง ยังเหลือให้ฟังเล่นอีกอนันตัง ไทยไม่มีพระกับของแค่นี้ (ศศิวิมล, 2542 : 249)

นอกจากภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวแล้วยังมีภาพยนตร์เรื่องแอนนา แอนด์ เดอะ คิง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย และบิดเหมือนประวัติศาสตร์ผู้เขียนแสดงทัศนะว่าไม่สมควรให้ภาพยนตร์เรื่องนี้ถ่ายทำในเมืองไทย ดังข้อความที่ว่า “เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับกษัตริย์ เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ที่มีผลต่อหัวใจคนไทยทั้งชาติขึ้นทำสู่มี่สู่มี่ห้า เสนียดจะกินกาล” (ศศิวิมล, 2542 : 253) แม้ว่าจะมีเงินชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการถ่ายทำภาพยนตร์แต่ผู้เขียนเห็นว่าไม่คุ้มค่ากับสิ่งที่คนไทยต้องสูญเสีย

เรื่อง *ดอกไม้ใกล้มือ* แสดงแนวคิดเกี่ยวกับคนที่ไม่รู้คุณค่าและไม่รักษาสิ่งที่มีอยู่ใกล้ตัว กลับหลงชื่นชมและเห็นดีเห็นงามไปกับสิ่งอื่นโดยไม่คำนึงว่าสิ่งนั้นมีค่ามากหรือน้อยเพียงใด ดังเช่นคนไทยจำนวนหนึ่งที่ยินยอมให้คนต่างชาติเข้ามาทำลายสภาพแวดล้อมอันสวยงามและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย เพียงเพื่อเห็นแก่การสร้างชื่อเสียงและรายได้ให้แก่ประเทศซึ่งก็ไม่คุ้มค่าแต่อย่างใด แม้ว่าคนไทยมีความจำเป็นที่จะต้องรับบางสิ่งบางอย่างของชาวต่างชาติเพื่อมาสร้างความเจริญให้แก่ประเทศไทย แต่สิ่งใดของไทยที่ดีงามอยู่แล้วก็ต้องช่วยกันส่งเสริมและรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติสืบไป

3.8 ค่านิยมเรื่องความเห็นแก่ได้

เรื่อง *สืบสานสมบัติอสูร* ผู้เขียนกล่าวถึงภาพเขียนของคนที่มีผู้ลอกเลียนแบบได้ปรากฏอยู่ในฉากละครโทรทัศน์หลายเรื่อง ผู้เขียนเริ่มเรื่อง โดยบรรยายถึงละครโทรทัศน์ที่ตนชื่นชอบ ได้แก่ เรื่อง *ทนายทอสูร* ซึ่งเป็นเรื่องการสืบทอดทายาทปิศาจตะขาบเพื่อแก้แค้นศัตรู ขณะที่ชมละครโทรทัศน์เรื่องดังกล่าวผู้เขียนสังเกตเห็นภาพเขียนที่ลอกเลียนแบบจากภาพเขียนเรื่อง *จันทกนิรี* ของผู้เขียนเอง ดังนี้

กระทั่งในเรื่อง *ทนายทอสูร* นี้ ก็ยังอดส่ำหมีรูปเขียนที่ลอกฝีมือข้าพเจ้าไปปรากฏอยู่ในบ้านคุณยายวรรณานจนได้ เป็นรูปนางกนิรีนั่งคุกเข่าอุ้มริมสระบัว ซึ่งตัดเจาะเขียนเฉพาะกนิรี...

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูง ที่รูปเขียนแม้จะไม่ใช่ฝีมือจริง เป็นรูปลอกแต่ก็ได้ รับเกียรติให้มามีส่วนร่วมในละครละเมิ่งเช่นนี้ เพราะพอผู้แสดงหญิงท่านหนึ่งจ้องมองมายังนางกนิรีแสนสวยในภาพ กนิรีนั้นก็กลายเป็นตะขาบชั่วร้ายไปทันทีทันใด ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจมากยิ่งขึ้น (ศศิวิมล, 2537 : 177-178)

นอกจากละครโทรทัศน์เรื่องดังกล่าวแล้วยังมีละครโทรทัศน์อีกหลายเรื่องที่ปรากฏรูปเขียนที่ลอกเลียนแบบรูปเขียนของผู้เขียน ดังข้อความนี้

...รูปเขียนประดับบ้านของคุณประดิษฐ์ ที่ปรากฏในละครเรื่องต่าง ๆ ล้วนเป็นรูปที่ลอกมาจากฝีมือข้าพเจ้า

พระสอเข้าสวนก็มี บุษบาไหว้พระปฏิมาก็มี นางละครใส่รดเกล้านั่งคู่กันก็มี มีทั้งนั้น...

แสดงว่าเป็นเรื่องที่น่ายินดี ที่ข้าพเจ้าถึงจะไม่ได้คายตะขบออกจากปากไปเพื่อสืบทายาทอสูร แต่ก็มีผู้กอบสืบทอดสืบสานสมบัติอสูรอยู่แล้วหลายเจ้า (ศศิวิมล, 2537 : 177)

เรื่องสืบสานสมบัติอสูรแสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับการละเมิดลิขสิทธิ์ทางปัญญา ดังเช่นคนที่ลอกเลียนแบบภาพเขียนดังกล่าวที่ไม่มีความละเอียดต่อการกระทำของตนเอง แม้ว่าเจ้าของภาพจะไม่เอาผิดทางกฎหมายแต่คนกระทำผิดสมควรที่จะมีจิตสำนึกถึงการละเมิดผลงานของผู้อื่น

4. เนื้อหาและแนวคิดด้านภาษาและศิลปะ

ภาษา คือ สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายที่คนเราสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อื่นรับรู้ (ประชิด ศกุนะพัฒน์, 2546 : 28) ภาษา มีทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน และภาษาท่าทาง ส่วนศิลปะ คือ การสร้างสรรค์ผลงานในด้านต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ และวรรณคดี เป็นต้น ภาษาและศิลปะมีความสัมพันธ์กันเพราะคนเราจะใช้ภาษาในการถ่ายทอดงานศิลปะต่าง ๆ

วรรณคดีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกของกวีให้ผู้อ่านได้รับรู้ นอกจากวรรณคดีจะทำให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว วรรณคดีบางเรื่องยังมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้อ่าน ดังนี้

เรื่องอิทธิพลของรามเกียรติ์ที่มีต่อนักวิชาการไทย กล่าวถึงอิทธิพลของวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ที่มีต่อวิถีชีวิตคนไทย ผู้เขียนกล่าวถึงเพื่อนต่างชาติคนหนึ่งที่มีความชื่นชมและสนใจศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างยิ่ง วันหนึ่งเพื่อนคนดังกล่าวเดินทางมาหาผู้เขียนเพราะสงสัยว่าวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์มีอิทธิพลต่อชีวิตของคนไทยในเรื่องใดบ้าง จากคำถามดังกล่าวผู้เขียนจึงได้อธิบายเป็นหลายประเด็น เช่น อิทธิพลต่อโภชนาการไทยด้านการตั้งชื่ออาหาร ดังข้อความที่ว่า

ก่อนอื่น รามเกียรติ์ได้ให้อิทธิพลต่อกับชาวไทยนั้นแน่ พระรามลงสรง นั้น
อะไร

พระรามลงสรง มีรูปธรรมเป็นผกบังลวก ราวด้วยน้ำอะไรทะเลาะ ๆ เหลืออง ๆ
คำ ๆ เหมือนขี้ห้องดิน

พระราม แทนคำด้วยผกบัง เพราะผกบังสีเขียวเหมือนพระราม (ศศิวิมล, 2539
:104)

วรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ยังมีอิทธิพลต่อสุภาษิตสำนวนไทย เช่น ขนเหมือนลิง ซึ่งเห็น
ได้จากตอนหนุมานเผากรุงลงกา อิทธิพลต่อศิลปะการแสดงในปัจจุบัน ได้แก่ การแสดงโขนซึ่ง
จะแสดงเรื่องรามเกียรติ์ ดังข้อความต่อไปนี้

หนุมานชาญสมร กระบี่วานรพ่นพักกายา เจ็บใจทศพัศตร์ มั่นมาลอบลักเอา
นางสีดา...

บทกวีที่ยกมานี้ เป็นที่รู้จักร้องเล่นแพร่หลายกันดีในหมู่เด็ก ๆ และชาวบ้าน
ทั่วไป ไม่ทราบผู้แต่ง สันนิษฐานว่ามีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัย
รัตนโกสินทร์จากมหรสพไทยชนิดหนึ่ง เรียกว่า หนังสด ต่อมาหนังสดที่ใช้คน
แสดงจริง ถูกเรียกว่า โขนสด แทน (ศศิวิมล, 2537 : 110)

นอกจากนี้ชื่อของตัวละคร เช่น นางสีดายังมีอิทธิพลทางพฤกษศาสตร์ กล่าวคือ คำว่า
“สีดา” เป็นชื่อที่ใช้ต่อท้ายพืชที่มีขนาดเล็กและมีสีสวย เช่น ละมุดสีดา มะเขือเทศสีดา เป็นต้น

เรื่องอิทธิพลของรามเกียรติ์ที่มีต่อนักวิชาการไทยแสดงแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของ
วรรณคดีว่านอกจากจะทำให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินแล้วยังเกิดสติปัญญา สามารถนำวรรณคดี
มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตหลายประการ

คนส่วนใหญ่เสพรวรรณคดีหรือวรรณกรรม เพื่อต้องการความบันเทิงมากกว่ามุ่งค้นหา
ความสมจริงที่พิจารณาตามมุมมองของคนยุคใหม่ การมุ่งวิพากษ์วิจารณ์จับผิดมากเกินไปทำให้
ขาดสุนทรียรส จากวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ดังจะเห็นได้จากเรื่องต่อไปนี้

เรื่องถึงเวลาแล้วหรือยัง ผู้เขียนกล่าวถึงผู้ชอบวิพากษ์วิจารณ์หรือตีความวรรณคดีและ
วรรณกรรม โดยไม่คิดว่าผู้อ่านหรือผู้ชมส่วนใหญ่ต้องการเพียงความบันเทิงเท่านั้น ไม่ได้มุ่งหา
สาระมากนัก เพราะวรรณคดีหรือวรรณกรรมบางเรื่องก็เป็นเรื่องบันเทิงล้วน ๆ อาจหาข้อคิดใดได้
น้อย เช่น เรื่องดาวพระศุกร์ที่มีผู้วิพากษ์วิจารณ์เนื้อเรื่องซึ่งนำมาแสดงเป็นละครโทรทัศน์ว่า

ชายไทยนิยมเที่ยวสถานขายบริการทางเพศและไม่มีการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันโรคเอดส์ ผู้เขียนแสดงทัศนะในประเด็นนี้ว่าแท้จริงแล้วช่วงเวลาที่ตั้งวรรณกรรมเรื่องดังกล่าวนั้น โรคเอดส์ ยังไม่เป็นที่รู้จักและถุงยางอนามัยก็ไม่แพร่หลายเหมือนในปัจจุบัน ดังข้อความนี้

ละครโทรทัศน์ ซึ่งทำมาจากวรรณกรรมไทยเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า ผู้ชายไทยชอบเที่ยวช่อง ผูกพันกับช่องมาแต่ครั้งไหน ๆ ไม่ทราบว่าคุณภักย์พระเอกผู้ชอบเที่ยวช่อง เมื่อแต่งงานแล้ว ยังจะไปสำราญอยู่กับกะหรือบู๊อีกหรือไร

เพราะในละครเรื่องนี้ คงจะไม่มีตอนไหนที่กล่าวถึงถุงยางอนามัย หรือโรคเอดส์เลยแม้แต่ชนิด น่าสงสารแม่ดาวพระศุกร์น้อย เธออาจจะต้องเดินทางไปหาหลวงพ่อบริษา ถ้าศรีวิไลที่สระบุรี ถ้าละครยังไม่จบ (ศศิวิมล, 2540 : 190-191)

ผู้เขียนกล่าวถึงวรรณคดีเรื่องอิเหนาที่บรรยายถึงการมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างแยบคายไม่หยาบโหลน เรื่องกาถิที่มีการกดขี่ทางเพศไม่เห็นคุณค่าของสตรี เรื่องสุวรรณหงส์ที่พระสุวรรณหงส์ต้องสิ้นพระชนม์หลังจากลักลอบมีความสัมพันธ์กับนางเกศสุริยง และเรื่องรามเกียรติ์ที่ทศกัณฐ์ต้องการนางสีดาเป็นมเหสีโดยไม่รู้ว่าป็นธิดาของตน ตัวอย่างวรรณคดีและวรรณกรรมข้างต้นทำให้คนส่วนหนึ่งที่ไม่ศึกษาวรรณคดีหรือวรรณกรรมไทยให้ลึกซึ้งตีความว่าวรรณคดีและวรรณกรรมไทยแต่ละเรื่องมักจะนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศทั้งสิ้น ดังข้อความที่ผู้เขียนกล่าวว่า “ถ้าจะตีความอย่างคนที่ไม่มီးอะไรจะทำ นอกจากตีขลุมแล้ว วรรณกรรมไทยทุกเรื่องเป็นหนังสือเอกซ์หนังสืออาร์หมด สับปะดีสี่ปะคนหมด เดี่ยวอ้าเดี่ยวหุบเดี่ยวหุบเดี่ยวอ้า” (ศศิวิมล, 2540 : 191-192)

เรื่องถึงเวลาแล้วหรือยัง แสดงแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการเสพวรรณคดีหรือวรรณกรรมเพื่อความบันเทิงเป็นสำคัญ ส่วนการหาความรู้ หรือหาความหมายอื่นที่แอบแฝงในวรรณคดีหรือวรรณกรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตหรือเพื่อประโยชน์อื่นนั้นเกิดจากการตีความของผู้เสพ ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ความสามารถและภูมิปัญญาของผู้เสพแต่ละคนว่าต้องการอะไรจากวรรณคดีหรือวรรณกรรมนอกเหนือจากความบันเทิง ดังข้อความต่อไปนี้

วรรณกรรมไทยแต่ครั้งโบราณมา จะมีทั้งแก่นสารสาระบันเทิงสร้างสรรค์
สังคมสอดแทรกสัจธรรมของชีวิตหรือหาไม่ ไม่ทราบ

ครูบาอาจารย์ท่านว่าการอ่านวรรณคดีไทยหรือวรรณกรรมไทย เป็นการอ่านเพื่อความสำราญของคนอ่าน เพื่อครูส คู่มือปาก คู่มือมือของผู้แต่ง เพื่ออุบถุภพไหวพริบของกวี และเพื่อรับรสโอชะนั้น เป็นอาหารทางใจ ‘มโนสัญญะเจตนาหาร’ วรรณกรรมมิใช่พระไตรปิฎก คัมภีร์ไบเบิ้ล หรือคัมภีร์อัลกุรอาน ที่จะเป็นแบบ อย่างของการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องหรือดีงาม ใครไปยึดถือเอาจริงเอาจังก็บ้า (ศศิวิมล, 2540 : 192)

นอกจากนี้ผู้เขียนได้แสดงทัศนะหรือมุมมองใหม่เรื่องพฤติกรรมของตัวละครฝ่ายหญิงในวรรณคดีไทยซึ่งคนทั่วไปต่างก็ตราหน้าว่าเป็นหญิงแพศยาหรือหญิงชั่ว ดังเรื่องต่อไปนี้

เรื่อง *สินรัก สินสุข* ผู้เขียนบรรยายพฤติกรรมของนางกาก็ นางโมรา และนางวันทองที่ถูกสังคมนตราหน้าว่าเป็นหญิงชั่วช้า อดรักหลายใจ ผู้เขียนกลับรู้สึกเห็นใจและสงสาร นางกาก็ที่ต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ชายหลายคน คือ ท้าวพรหมทัต พญาครุฑ และคนธรรพ์ เพราะต้องตกอยู่ในสภาพจำยอม ดังข้อความที่ว่า

หากจะพิจารณาปมหลังของนางกาก็เพื่อทำซี 9 ต้องว่ากาก็มีตัวไม่ดี มีตัวเป็นนักพนันชอบเล่นสกาติดสกาจนแถมขนาดไหน คนมาขโมยเมียตัวยังไม่รู้ มัวแต่มัวสกา

ตัวคนที่สองที่มาขโมยตัวนางกาก็ไป ก็ชอบเล่นการพนัน เล่นกับตัวคนที่หนึ่งนั่นแหละ ตัวคนที่สองพาหะขึ้น ไปอยู่ยังวิมานฉิมพลีข้ามนทีสีทันดร...แต่แทนที่จะอยู่จู้จี้ เอาไปวันแล้วคืนกลับมาเล่นสกาอีก

แล้วตัวคนที่สามก็ตามมา ก็คนธรรพ์ชื่อนาฏกุเวรซึ่งปากบอนเป็นที่หนึ่งกินที่ลับไซที่แจ้ง...เรื่องมันมาแดงตรงที่ได้แล้วไม่ได้แปล่า คาบกลับมาเล่าให้ท้าวพรหมทัตกับพญาครุฑฟังตอนเล่นสกา พญาครุฑเลยเอานางกาก็มาคืน ด้วยรู้เท็จจริงว่านางรับงานนอก วันหนึ่งสองกะ

ในที่สุดท้าวพรหมทัตเอานางไปลอยแพ สรุปรวมความว่านางกาก็หาตัวดีไม่ได้ ...ซึ่งเป็นเหตุให้นางไปได้ตัวคนที่สี่ คือนายเรือสำเภาก็ต้องเรือมาเจอนางอยู่ในแพ (ศศิวิมล, 2541 : 295, 297-298)

จันทโครพเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีเนื้อเรื่องกล่าวถึงผู้หญิงนอกใจสามี กล่าวคือจันทโครพไปเรียนวิชาต่าง ๆ กับฤาษีในป่า เมื่อเรียนสำเร็จจึงขอลากลับบ้านเมือง ฤาษีจึงมอบผอบแก่

จันทโครพและสั่งกำชับให้เปิดเมื่อกลับถึงบ้านเมือง จันทโครพไม่เชื่อฟังฎาษีระหว่างกลับเมืองจึงเปิดพบพานางโมรา ขณะเดินทางทั้งสองได้พบโจรป่าซึ่งพึงพอใจนางโมราจึงเกิดการต่อสู้แย่งชิงกัน จันทโครพพลาดท่าเสียทีจึงถูกโจรป่าฆ่า นางโมราถูกกล่าวหาว่าเป็นคนส่งมิดให้โจรป่าเพื่อฆ่าสามี ผู้เขียนกลับมีความคิดเห็นว่านางโมราอาจตกใจกลัวเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นจึงส่งพระขรรค์ด้านมิดไป ทำให้โจรป่าแย่งพระขรรค์แล้วฆ่าจันทโครพ เห็นได้จากข้อความที่ว่า

“จันทโครพไม่ได้บอกว่าส่งข้างไหนแน่...แล้วอยู่ดี ๆ จะให้ส่งพระขรรค์ตอน
ชุดมน... นางถือค้ำมอยู่ ก็ต้องรีบส่งทั้งอันโดยเร็วจะมีมามากกลับค้ำมไปได้อย่างไร
ใครจะยอมไปจับอีตรงคม ๆ ถือค้ำมก็ส่งให้ทั้งค้ำม จันทโครพเชื่อ มัวแต่กรี๊ดนิ้ว
จับคมมิด มหาโจรมันเลยคว่ำค้ำมไปเสียก่อน” (ศศิวิมล, 2541 : 301)

สำหรับนางวันทองมีสามีสองคนคือขุนแผนและขุนช้าง ถูกกล่าวหาว่าเป็นหญิงสองใจ ผู้เขียนกลับเห็นว่าเหตุที่นางวันทองต้องถูกประณามเช่นนั้นเกิดจากความเจ้าเล่ห์เพทุบายของขุนช้างที่ต้องการครอบครองนางวันทองโดยไม่คำนึงถึงศีลธรรม ประกอบกับความมารักหลายใจของขุนแผนผู้เป็นสามี ทำให้นางวันทองไม่มีทางเลือก

เรื่องสั้นรักสั้นสุขแสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาคุณค่าของวรรณคดีแต่ละเรื่อง ผู้เขียนแสดงทัศนะว่าขึ้นอยู่กับการศึกษาความตามความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านแต่ละคน ดังเช่นเรื่องข้างต้นที่คนส่วนใหญ่มองว่านางกานี นางโมรา และนางวันทองสมควรถูกประณามว่าเป็นหญิงชั่วช้า มารักหลายใจ แต่ผู้เขียนกลับเห็นว่านางทั้งสามไม่สมควรที่จะถูกประณาม เช่นนั้นเพราะความคิดทั้งหมด ไม่ได้เกิดจากนางแต่ฝ่ายเดียว แต่เกิดจากความเห็นแก่ตัวของผู้ที่เป็นสามีทุกคน

ศิลปะการแสดงต่าง ๆ เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นชาติ แต่ละชาติก็จะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง แม้ว่าจะได้รับอิทธิพลมาจากชาติอื่น ๆ แต่ก็มี การนำมาปรับให้เหมาะสมกับที่มีอยู่เดิม จนกลายเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ ดังจะเห็นได้จากเรื่องต่อไปนี้

เรื่องลิ้มชาติกล่าวถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้ชม เช่น การแสดงดนตรี มิวสิควิดีโอของพม่าและอินเดีย เป็นต้น ที่มีความแตกต่างไปจากของไทย ดังข้อความต่อไปนี้

อย่างไรก็ตาม ได้เคยเห็นวงดนตรีสากลพม่าเล่นแบบคิกคักเหมือนกัน...แต่คน
เล่น โทกผ้าถุง โสร่งหมด แต่งตัวอย่างในละครที่มีพม่ามารบกับไทย

วงดนตรีสากลอย่างสมัยใหม่ นุ่งถุงเกงก็มี ถือไม้โครโฟนร้องโหวก ๆ นักร้องหญิงนุ่งสั้นใส่รองเท้าสั้นสูงไม่นุ่งผ้าชิ้นกรอมดิน เวลาร้องทำท่าที่แบบร่วมสมัย เล็กน้อย

มียกไม้ยกมือบ้าง ไม่ถึงกับแหกแข้งแหกขาเคียงหน้าเคียงหลังอย่างของเรา (ศศิวิมล, 2542 : 12 -13)

มิวสิควิดีโอที่กำกวมที่สุด เห็นจะเป็นของแขก น้ำหน้าอย่างเราถ้าจะรู้จักแขก ก็แค่แขกพาหุรัด...แขกชายฉ้วน แขกขาม และแขกคอบ

แต่แขกที่เห็นเด่นเร้า ๆ อยู่ในโทรทัศน์ไม่รู้เขาเอามาจากไหน ทั้งสวยทั้งหล่อ ราวอยู่คนละโลก ทั้งการเดินร่าท่าท้าวส่วนคล่องแคล่วผาดโผนยึกยัก เผ่นไปทางโน้น โจนไปทางนี้ ปากร้องไปตัวก็ส่ายเลื้อยเคียงหน้าเคียงหลัง ไม่มีหยุดหย่อน (ศศิวิมล, 2542 : 15)

การแสดงโจนเป็นการแสดงของชาติต่าง ๆ เช่น ไทย อินเดีย เขมร ซึ่งก็มีความแตกต่างกัน แม้จะมีคนกล่าวว่าโจนละครเขมรเป็นต้นแบบของนาฏศิลป์ไทย แต่ผู้เขียนกลับเห็นว่าโจนของไทยมีความงดงามอลังการแตกต่างจากชาติอื่น ๆ และไม่น่าจะลอกเลียนแบบจากเขมร ดังข้อความต่อไปนี้

เห็นของเขาแล้วนึกถึงโจนไทย ท่าที่ไหน ไม่มีในโลกเหมือน ขนาดที่เราเห็น ๆ อยู่ทุกวันเรียกว่าเป็นปลายโจนแล้ว นาฏยลักษณะก็ยิ่งเหนือกว่าของเขาอื่น มีระเบียบแบบแผนจารีตประเพณีแน่นแฟ้นเกินกว่าที่จะย่อได้ว่ารับอิทธิพลต้นเค้ามาจากชาติไหน

เคยดูโจนอินเดียที่เข้ามาแสดงให้คนไทยดูดูเขาของมันเหมือนเอากระโถนขึ้น ไปไว้บนหัว ด้วยกษัยเขี้ยวยาวยัดอย่างเขี้ยวหมูป่า...

ฝ่ายโจนละครเขมรก็เช่นเดียวกับโจนแขก ชกกันเหลือเกินว่าเป็น โครตเหง้า ต้นฉบับของนาฏศิลป์ไทยเรา...

แต่ดูโจนไทยแล้วอย่าไปดูโจนเขมร ของเขมรเหมือนดูละครแก้วบน หรืออย่าง มากก็โจนสด อย่างน้อยก็คล้ายเด็กกลับจากดูโจนหน้าศพแล้วกลับมารำเล่นกันเองที่บ้านของเขาไม่มีการออกกราวตรวจพลยักษ์พลลิงอันใดทั้งสิ้น เล่นกันอยู่จอกงอช ไม่ก็ตัว (ศศิวิมล, 2542 : 17 -18)

นอกจากชาติไทยจะได้รับอิทธิพลด้านศิลปะการแสดงจากชาติอื่นแล้วยังได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมอย่างอื่นอีกด้วย เช่น สิ่งของเครื่องใช้ อาหาร เครื่องแต่งกาย เป็นต้น

เรื่องลัทธิแสดงแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมของต่างชาติที่มีบทบาทต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย เราจะเห็นว่าชาติไทยได้รับอิทธิพลด้านวัฒนธรรมจากชาติอื่นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดีงามเพราะทำให้สังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับชาติอื่น แต่การรับวัฒนธรรมมาโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพสังคม ไทยก็อาจจะสร้างความเสียหายได้ จากเนื้อเรื่องจะเห็นว่าชาติไทยได้รับอิทธิพลทางด้านศิลปวัฒนธรรมจากชาติตะวันตกและตะวันออกแล้วมีการนำมาปรับเปลี่ยนจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่มีความโดดเด่นไม่ด้อยกว่าชาติอื่น ดังเช่นการแสดง โขนของไทยที่มีความงดงามอลังการจนชาติที่เป็นต้นแบบก็ไม่สามารถทัดเทียมได้

ความเรียงเชิงสร้างสรรค์ของศศิวิมลหัง 21 เรื่องที่ใช้ในการวิจัยมีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี พิธีกรรม ภาษา และศิลปะ ส่วนแนวคิดกล่าวถึงการแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และศาสนา การปฏิบัติตามความเชื่อ การสืบทอดประเพณีและพิธีกรรมที่ดีงาม การเลือกคู่ครองที่เหมาะสม คุณค่าของการมีสติปัญญา ความรับผิดชอบในการทำงาน การรู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ การหลงยึดติดอำนาจ ความเห็นแก่ได้ ความรักสวयรักงาม ความทันสมัยของเทคโนโลยี การรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมของต่างชาติ และคุณค่าของวรรณคดีหรือวรรณกรรม เนื้อหาและแนวคิดดังกล่าวล้วนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมซึ่งครอบคลุมถึงชีวิตมนุษย์ทั้งในชีวิตประจำวันและโอกาสพิเศษต่าง ๆ (อมรา พงศาพิชญ์, 2538 : 25) ผู้เขียนได้แสดงภูมิปัญญาทางความคิดที่สร้างสรรค์ก่อให้เกิดแง่คิดแก่บุคคลและสังคมอันจะเป็นทางนำไปสู่การพัฒนาต่อไป